Rapport Länsmuseet Gävleborg 2026:28

FORSPARKEN I ALFTA

Kulturhistorisk utredning

Västanå 2:15
Alfta socken
Ovanåkers kommun
Gävleborgs län
2026

Carolina Heiter

Slutrapport
Beställare: Ovanåkers kommun

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Forsparken i Alfta

Kulturhistorisk utredning

Västanå 2:15
Alfta socken
Ovanåkers kommun
Gävleborgs län
2026

Rapport 2026:28
Carolina Heiter

LÄNSMUSEET
GÄVLEBORG

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.
Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se
Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se

Utgivning och distribution:
Länsmuseet Gävleborg
Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle
www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2026
Omslagsbild: Forsparkens entrébyggnad. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-31.
Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC-BY, undantag kartmaterialet: © Lantmäteriet, dnr I2018/00110.
ISSN 0281–3181
Slutlayout: Trycktrean

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 3

Administrativa uppgifter 4

Sammanfattning 4

Lagskydd 4

Karta 5

Inledning 5
- Syfte och metod 5

Folkets parks framväxt i Sverige 6

Forsparken 7
- Byggnadernas namn 7
- Historik 7
  - 1900–1920-talet: idrottens och dansens tid 8
  - 1930–1940-talet: folkparkens guldår 9
  - 1950–1960-talet: det rullar på 9
  - 1970- 1980-talet: ägarbyte och ombyggnadsplaner 2
  - 1990-talet: Frågan om Q-märkt och K-märkt 4
  - 2000-talets första decennium och 2010-talet K-spanarna och utomhusscenen 7

Beskrivning av folkparken i Forsparken 8
- Omgärdning 8
- Vegetation och gångstråk 11
- Byggnader 12
  - Norra entrén 12
  - Norra dansbanan 14
  - Södra dansbanan 17
  - Utomhusscenen 19
  - Cafébyggnaden 22
  - Tombolan 25
  - Kålsoppelängan 26
  - Skjutbanan 29
  - Toalettbyggnaden 31
  - Lilla scenen/baren 32

Folkparker Gävleborgs län 33
- Strömdalen 33
- Estraden 33
- Furuvik 33
- Folkets Park Långnäs i Bollnäs 34
- Ljusdal folkpark 34
- Köpmanberget 35
- Åslidens dansloge 35
- Färilaparken 35
- Gnarpsbaden 36
- Bergsjöparken 37
- Jämförelse 37

Kulthistorisk värdering 38
Värde i jämförelse med andra folkparker i Gävleborgs län 38
Helhet 39
Byggnader 39
Kopplingen mellan gällande detaljplan och Forsparkens kulturhistoriska värde 42

Källor 43
Tryckta källor 43
Otryckta källor 43
Tidningsartiklar 44
Bilder 44

Bilaga 1: Forsparken i Alfta, kronologi.

Bilaga 2: Folkparker och festplatser i Gävleborgs län.

Administrativa uppgifter

Länsmuseet Gävleborgs dnr:	2026-130/310
Uppdragsgivare:	Ovanåkers kommun
Kontaktperson:	Hanna Gäfvert, planarkitekt, Ovanåkers kommun
Inventerare:	Länsmuseet Gävleborg, Carolina Heiter
Inventeringsdatum	2026-06-30

Sammanfattning

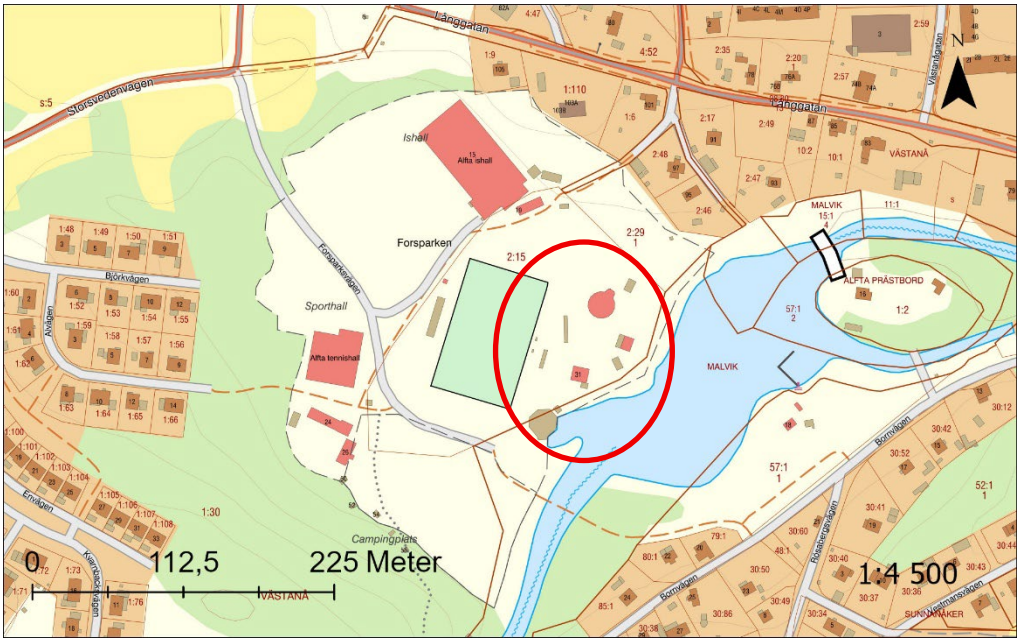
Under perioden juni till augusti 2026 har Länsmuseet Gävleborg sammanställt en historisk översikt och genomfört en kulturhistorisk värdering av folkparken Forsparken i Alfta, på uppdrag av Ovanåkers kommun. Forsparksområdet har använts sedan början av 1900-talet och folkparken har huvudsakligen haft sin nuvarande utformning sedan 1950-talet. Uppdraget har omfattat genomgång av arkivmaterial hos Länsmuseet Gävleborg och Ovanåkers kommun samt uppgifter från Alfta hembygdsförening och tillgänglig litteratur och bildmaterial. Under platsbesöket på Forsparken i Alfta gjordes en utvändig fotodokumentation av alla byggnader.

Det stora antalet bevarade folkparksbyggnader och deras koncentrerade placering inom området gör sammantaget att Forsparken bedöms ha ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Avsikten med denna rapport är att den ska kunna fungera som ett kunskapsunderlag om parken och dess byggnader inför kommande om- och tillbyggnader samt vård- och underhållsåtgärder. Tanken är även att den ska kunna underlätta framtida bygglovhantering inom kommunen genom precisering av vilka delar av parken och byggnaderna som är särskilt känsliga för förändringar.

Lagskydd

Forsparken i Alfta omfattas av en q-bestämmelse i detaljplan A40 från 1993.

Karta

Figur 1. Forsparken i Alfta. Folkparksområdet, här inringat på kartan, är beläget väster om Voxnan och öster om idrottsanläggningen. Utdrag ut Lantmäteriets topografiska webbkarta.

Inledning

Folkparker har funnits i Sverige sedan slutet av 1800-talet och växte fram i nära anslutning till folkrörelserna i Sverige. De kom att bli viktiga mötesplatser för politik och nöjesliv, med dans, musik och olika former av underhållning som dragningskraft. Folkparkerna kan därför berätta hur människor i olika trakter har valt att tillbringa sin fritid och vilka sociala och kulturella värden som varit betydelsefulla.

Under de senaste decennierna har folkparkernas roll successivt förändrats i takt med att nya former av nöjen och fritidsaktiviteter vuxit fram. Många folkparker har numera lagts ned eller har ett omfattande behov av underhåll. Det är därför viktigt att bevara kvarstående folkparker, för att nästkommande generationer ska få möjlighet att kunna förstå hur samhället och nöjeslivet tidigare sett ut.

Länsmuseet Gävleborg har fått i uppdrag av Ovanåkers kommun att sammanställa en historisk översikt och kulturhistorisk värdering av Forsparken i Alfta. Platsbesök har genomförts vid ett tillfälle i juni 2026 av byggnadsantikvarie Carolina Heiter tillsammans med planarkitekt Hanna Gäfvert från Ovanåkers kommun. Författare av denna rapport är Carolina Heiter, under handledning av byggnadsantikvarie Daniel Olsson, som även skrivit avsnittet om kopplingen mellan detaljplanen och Forsparkens kulturhistoriska värde. Arbetets upplägg utformades i samarbete med Hanna Gäfvert.

Syfte och metod

Syftet med denna historiska sammanställning har varit att översiktligt dokumentera Forsparken i Alfta samt identifiera och beskriva områdets övergripande kulturhistoriska värden, både för parkområdet som helhet och för

de enskilda byggnaderna. Det har tidigare saknats en sammanhängande historisk översikt över Forsparken, och denna rapport syftar därför till att utgöra ett samlat kunskapsunderlag om områdets historiska utveckling och kulturhistoriska betydelse.

I uppdraget har däremot inte ingått att genomföra en undersökning av byggnadernas tekniska skick eller underhållsbehov, och inte heller att upprätta en vård- eller underhållsplan. Rapporten är avsedd att fungera som ett underlag för den fortsatta förvaltningen av Forsparken och ska kunna användas för att underlätta framtida vård, planering och prioriteringar av kulturhistoriska insatser.

Rapporten bygger på arkivmaterial från Länsmuseet Gävleborg och Ovanåkers kommun, uppgifter från Alfta hembygdshus samt tillgänglig litteratur och bildmaterial. Trots en noggrann genomgång av tillgängligt källmaterial bör denna rapport betraktas som en översiktlig sammanställning. Det kan därför inte uteslutas att vissa uppgifter, händelser eller byggnader har utelämnats eller att ny kunskap kan tillkomma genom framtida forskning och kompletterande källstudier.

Folkets parks framväxt i Sverige

För att förstå folkparkernas historia i Sverige behövs en tillbakablick till Malmö under 1890-talet. Industrialismens genombrott medförde stora samhällsförändringar i Sverige och gav upphov till framväxten av en arbetarrörelse som byggde på socialistiska värderingar. År 1889 bildades Socialdemokratiska arbetarpartiet, SAP, och fick ett starkt grepp, speciellt i Malmö.

Det var svårt för den Socialdemokratiska föreningen i Malmö att hyra samlingslokaler. Under somrarna fick många möten ta plats utomhus. Det fanns tidigt ambitioner att uppföra egna samlingslokaler och ge ut socialistiska tidningar, men sådana satsningar krävde ekonomiska resurser. För att finansiera verksamheten väcktes idén att arrendera Möllevångsparken.

I Möllevångsparken hade tidigare cirkusar och tivolin stannat till och andra aktiviteter tagit plats. Mot slutet av 1880-talet hade den fått ett rykte som en plats präglad av berusning och ordningsproblem. Vissa inom den socialdemokratiska rörelsen var till en början skeptiska till förslaget. Trots detta lyckades föreningen 1891 arrendera parken för 800 kronor utan att ägaren först förstod till vilken förening han hyrt ut till.

Den socialdemokratiska föreningen lyckades få bättre ordning i parken och samtidigt slå besöksrekord. Under den första säsongen registrerades 36 269 besökare. De arrenderade parken sommaren efter, men beslöt sig för att köpa parken för att slippa den ständigt ökande hyran, så 26 oktober blev parken deras för 50 000 kr. År 1893 slog de upp portarna till parken men nu under namnet Folkets Park. Det blev därmed Sveriges första Folkets park.

Konceptet kom sedan snabbt att sprida sig genom Skåne och vidare upp genom landet under 1890-talet och 1900-talets första decennium. I Gävle etablerades en Folkets Park 1905. Folkparkernas Centralorganisation grundades 1906 och 11 parker anslöt sig från början, vilket ökade till 16 parker år 1908. Som högst hade organisationen 245 parker anslutna år 1954.

Folkets parker hade från början flera funktioner. De fungerade som mötesplatser för arbetarrörelsen och gav möjlighet att samla politiskt likasinnade. Samtidigt skapade de ekonomiska förutsättningar för rörelsens verksamhet genom intäkter

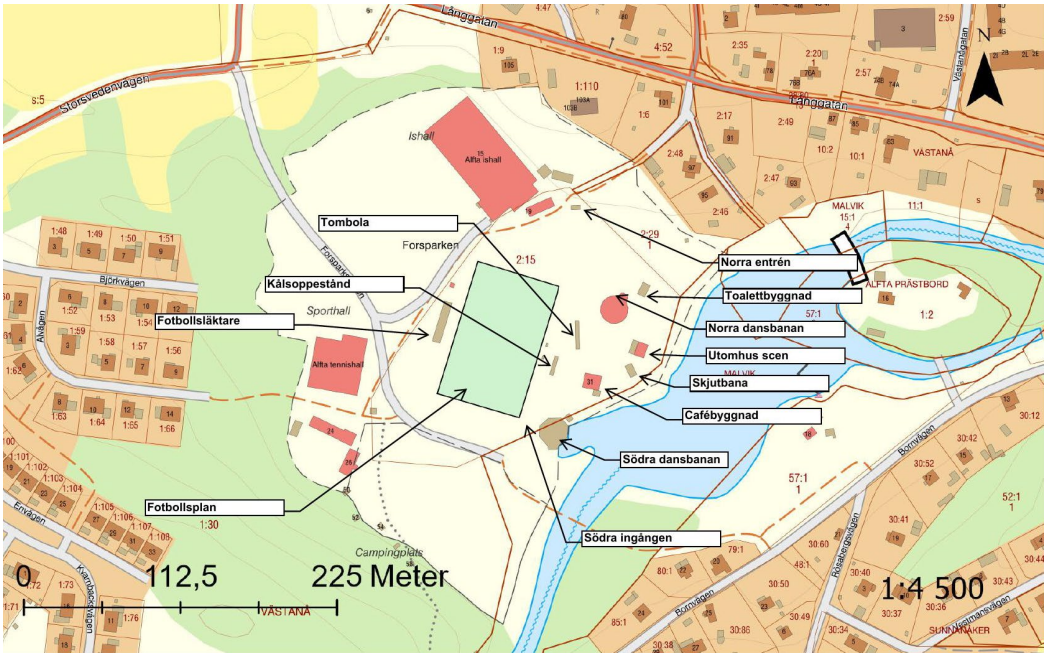
från nöjen och arrangemang. De ekonomiska överskotten kunde användas för att finansiera exempelvis mötesverksamhet, folkbildning och utgivning av tidningar. Även om folkbildning och politisk verksamhet länge var centrala inslag, kom parkernas roll som nöjesplatser successivt att bli alltmer framträdande under 1900-talet.[1]

Forsparken

Alfta är belägget i Ovanåkers kommun, i mitten av Gävleborgs län, mellan Bollnäs och Edsbyn. Riksväg 50 löper förbi strax söder om orten och älven Voxnan rinner igenom samhället i en slingrande västöstlig riktning. Forsparksområdet är belägget ca 300 meter väster om Alfta centrum och precis söder om väg 301 mot Edsbyn. Största delen av området ägs av kommunen och inkluderar idrottsanläggningar, en camping och en folkpark.

Byggnadernas namn

I Forsparksområdet finns det många byggnader, där vissa har gått under olika namn genom historien. Nedan redovisas vilka benämningar på byggnaderna som kommer att användas i denna rapport.

Figur 2. Karta med namnbeteckningar på byggnaderna. Utdrag ut Lantmäteriets topografiska webbkarta med fastighetsindelning med namnbeteckningar tillagda av Carolina Heiter.

Historik

Forsparken i Alfta har en lång och rik historia. Denna rapport gör inte anspråk på att ge en fullständig redogörelse för allt som har hänt under Forsparkens historia. Syftet är i stället att belysa områdets byggnader och deras förändring över tid, med kompletterande bakgrundsinformation där detta är relevant för att beskriva utvecklingen i sitt sammanhang.

[1] Andersson, G. 1991. *Folkets Park: en hundraårig historia*.

1900–1920-talet: idrottens och dansens tid

I Alfta startade organiserat idrottsföreningsliv med gymnastikdirektören Jan Carl Brummer, inflyttad från Ockelbo. Vid en sammankomst som han kallat till på dåvarande Gästgivargården samlades sju herrar som tillsammans beslutade att bilda Alfta Gymnastikförening. Namnet kom senare att utvecklas till Alfta gymnastik- och idrottsförening.[2]

De beslutade att medlemsavgiften skulle vara 2 kronor och årsavgiften densamma. Det utvecklades snabbt till att de ägnade sin tid åt gymnastik under vinterhalvåret och fotboll under sommaren. Deras största problem var lokal- och platsfrågan och de hyrde in sig i undermåliga lokaler och på öppna ytor.[3]

En lösning på föreningens platsproblem kom när de inköpte marken intill Voxnan, nuvarande idrottsplatsen i Forsparksområdet, 20 oktober 1914. Redan samma år uppförde de en dansbana för att bättre kunna finansiera sin verksamhet och dansbana invigdes 1 juni. En stadig ström av danssugna människor varje helg, bidrog till en stabilisering av föreningens ekonomi.[4] Det kan dock ha funnits en dansbana redan från 1911, lite längre söder ut i parkområdet.[5] Under samma period utvecklades höstfesten, en årlig fest som gav tillskott i kassan. Den kom senare att utvecklas till Stormässan, som anordnas än idag.[6] På så sätt kom folkparken i Alfta att utvecklas ur en idrottsförening med ett ekonomiskt incitament och har ej tydliga kopplingar till politik eller arbetarrörelsen.

Fotbollsplanen togs i bruk 1915 och utvidgades 1921 till 100 x 50 meter för att vara bättre anpassad till standardmåtten men regelverket utvecklades snabbt och den ansågs fortfarande undermålig.[7] Samma år genomfördes arbeten på den norra dansbanan. Uppgifterna går dock isär: en källa menar att den befintliga dansbanan byggdes om,[8] medan en annan hävdar att en ny dansbana uppfördes.[9]

Figur 3. Forsparken på 1920-talet, fotbollsplanen med omgärdning. Foto: Per Pehrsson, 1920-talet. Alfta sockens Hembygdsförening fotosamling, DIBIS (bildnr: APP00065).

---

[2] Eriksson, E. Alfta kommun (red). 1973. *Alfta förr och nu IV*. s. 167.
[3] Eriksson, E. 1973. s. 168-169.
[4] Ibid s. 169.
[5] Ovanåkers kommun. 1993. *A40-Planbeskriving.* s. 5
[6] Eriksson, E. 1973. s. 169.
[7] Eriksson, E. 1973. s. 169.
[8] Alfta sockens hembygdsförenings arkiv
[9] Ovanåkers kommun. 1993. *A40-Planbeskriving.* s. 5

1930–1940-talet: folkparkens guldår

Inom föreningen hade det under lång tid funnits en stark önskan att bygga en idrottsplats i anslutning till Folkparksområdet. Ansökningar för att få anslag för ett sådant bygge skickades in till Sveriges Centralförening för idrottens främjande 1915, 1916 och en gång under sent 1920-tal men fick alla gånger avslag. År 1933 gavs ett positivt svar på förfrågan och de fick låna 7 500 kr. Ytterligare 6 500 kr tillkom som landstingsbidrag för att motverka arbetslösheten inom socknen. Med dessa medel kunde en tidsenlig idrottsplats med kast-, hopp-, och löparbanor byggas och den invigdes 1935 i samband med Alfta GIF:s 35 årsjubileumsfirande.[10]

Under 1930-talet var folkparker ett populärt besöksmål men det fanns även höga förväntningar på parkernas standard. För att möta publikens krav genomfördes förbättringsarbeten i folkparksområdet, bland annat anlades en stenmur längs älvkanten. I samband med arbetet på idrottsplatsen 1935 uppfördes en ny stor dansbana. Dansbanan var fortfarande en viktig inkomstkälla för Alfta GIF och en ytterligare dansbana gav möjlighet till ökad inkomst. Den tidigare höstfesten övergick nu till Stormässan med Karnevalståget. År 1939 uppfördes tennishallen vid fotbollsplanens västra sida.[11]

Under 1940-talet fortsatte utvecklingen av folkparken och inträdet ska ha legat på 60 öre plus skatt.[12] Entréns fasad rustades upp 1941[13] och ungefär samtidigt uppfördes även skjutbanan och kålsoppelängan.[14] Utomhusscenen byggdes i mitten av 1940-talet, vilket var nödvändigt för att locka fler folkparksartister, vars krav på komfort hade ökat.[15] I slutet av 1940-talet byggdes tombolan ihop till en permanent byggnad, från att tidigare hade varit i flakar, som monterades isär när den inte användes.[16] Folkparks- och nöjesbranschen var en tuff marknad men Alfta GIF:s utveckling av Forsparken höll dem konkurrenskraftiga.[17]

1950–1960-talet: det rullar på

Den södra dansbanan och läktaren vid fotbollsplanen byggdes och stod färdiga kring 1956.[18] [19] Därefter lugnade utvecklingen av folkparken ned sig. Under 1960-talet köpte Alfta kommun upp närliggande mark och i iordningställde en ishockeybana. En klubblokal och en ny omklädningspaviljong tillkom 1965 i Forsparksområdet, även dessa under kommunens ledning men med frivilligt bistånd från Alfta GIF:s medlemmar.[20] Bygglov söktes 1969 för att bygga in den norra dansbana med fjällpanel. Bygglovet beviljades och den målades i kulören teak 56, samma som klubblokalen var målad i. Byggnaden försågs även med en reservutgång.[21]

---

[10] Eriksson, E. 1973. s. 170.
[11] Eriksson, E. 1973. s. 170–171.
[12] Alfta sockens hembygdsförenings arkiv .
[13] Eriksson, E. 1973. s. 170.
[14] Alfta sockens hembygdsförenings arkiv.
[15] Eriksson, E. 1973. s.170.
[16] Alfta sockens hembygdsförenings arkiv.
[17] Eriksson, E. 1973. s. 170.
[18] Ovanåkers kommun. 1993. *A40-Planbeskriving.*
[19] Eriksson, E. 1973. s. 171.
[20] Eriksson, E. 1973. s. 171.
[21] Ovanåkers kommuns arkiv.

Figur 4. Entrébyggnad 1954. Foto: Georg Gagnehed, 1954. Ovanåkers Hembygdsförening / Edsbyns Museum, DIBIS (bildnr: OGG04551).

Figur 5. Publikhav framför utomhusscenen 1957. Norra dansbanan i bakgrunden med öppna väggar. Foto: Georg Gagnehed, 1957. Ovanåkers Hembygdsförening / Edsbyns Museum, DIBIS (bildnr: OGG03711).

Figur 6. Fotbollsläktaren 1958. Foto: Georg Gagnehed, 1958. Ovanåkers Hembygdsförening / Edsbyns Museum, DIBIS (bildnr: OGG00347).

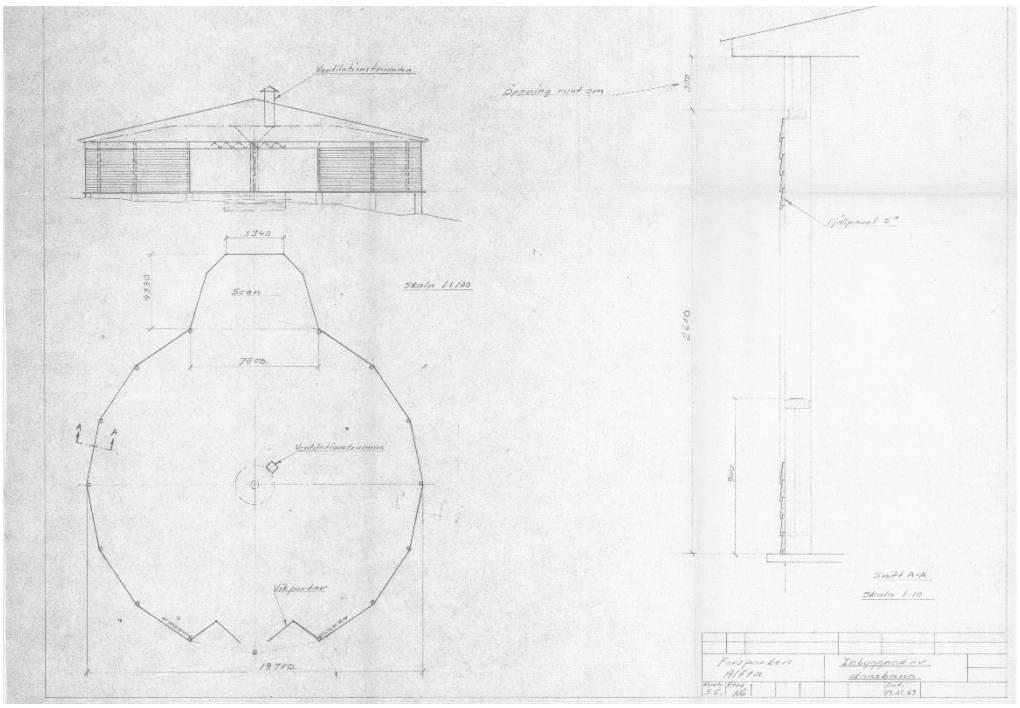
Figur 7. Cafébyggnaden 1959. Foto: Georg Gagnehed, 1959. Ovanåkers Hembygdsförening / Edsbyns Museum, DIBIS (bildnr: OGG10399)

Figur 8. Norra dansbanan 1969. Foto: Albin Bäckman, 1969. Alfta sockens Hembygdsförening fotosamling, DIBIS (bildnr: ABA00529).

Figur 9. Utomhusscenen 1960. Foto: Georg Gagnehed, 1960. Ovanåkers Hembygdsförening / Edsbyns Museum, DIBIS (bildnr: OGG14324).

Figur 10. Sektions- och planritning över inbyggnad av norra dansbanan 1969. Ovanåkers kommunarkiv, 1969.

1970- 1980-talet: ägarbyte och ombyggnadsplaner

Under 1970-talet började intresset för att besöka folkparker minska bland allmänheten, nya nöjesformer, inte minst TV:s ökande betydelse vilket drog åt sig folks uppmärksamhet. Forsparkområdet hade utvecklats till en betydelsefull plats men med flera stora, dyra anläggningar som Alfta GIF inte längre hade råd att underhålla. Som många andra föreningar under den här tiden, valde Alfta GIF att sälja av Forsparkområdet till kommunen. Den 30 november 1971 beslutades det att Alfta kommun skulle överta Forsparkens idrotts- och festplatsområde från den 1 april 1972. Köpeskillingen inklusive inventarierna uppgick till 100 000 kr. Kommunens Fritidsnämnd tog över förvaltningen av Forsparken årsskiftet 1972/1973. Utvecklingen i Forsparksområdet fortsatte och en ishall, som påbörjats några år tidigare, stod färdig 1973, på den gamla ishockeybanans plats.[22] Alfta kommun upphörde som självständig kommun den 31 december 1973 och Alfta blev del av Bollnäs kommun, men efter lokala protester överfördes Alfta tidigare kommun till Ovanåkers kommun 1977.

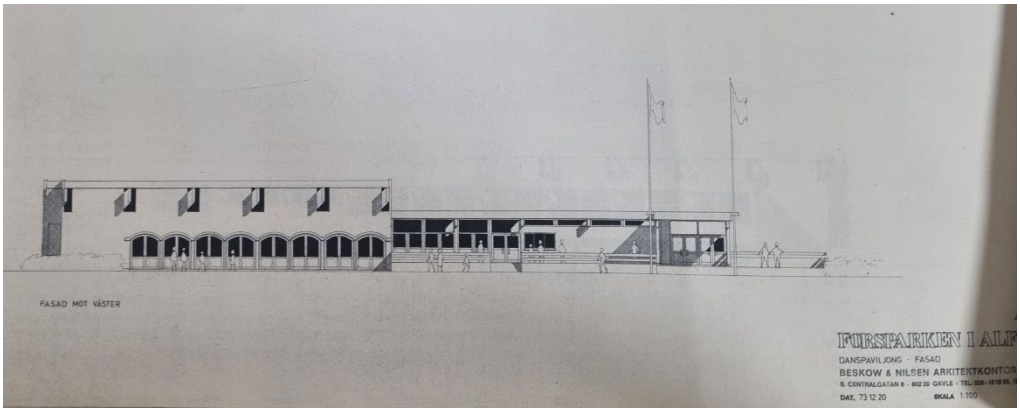
En storslagen plan för folkparkens framtid började tas fram under 1970-talet. Den inkluderade uppförandet av en stor konsertbyggnad med restaurang, en ny utomhusscen och en minigolfbana. Ritningar uppfördes av bland annat Beskow och Nilsen arkitektkontor, Gävle, och Gävleborgs län elektriska förening. Allt skulle uppföras på folkparkens befintliga område och om planerna hade genomförts hade troligtvis alla byggnader i folkparken rivits. Endast ritningarna och ej tillhörande handlingar är funna i Ovanåkers kommunarkiv. Det framgår därför ej vem som drev projektet och det är oklart varför planerna inte genomfördes, troligtvis på grund av ekonomiska skäl.[23]

Under 1980-talet blir läget återigen lugnt i folkparken förutom 1985 då en stor översvämning inträffade. Den bör ha drabbat den södra dansbanan hårt i och med att delar av dess konstruktion står i älven.[24]

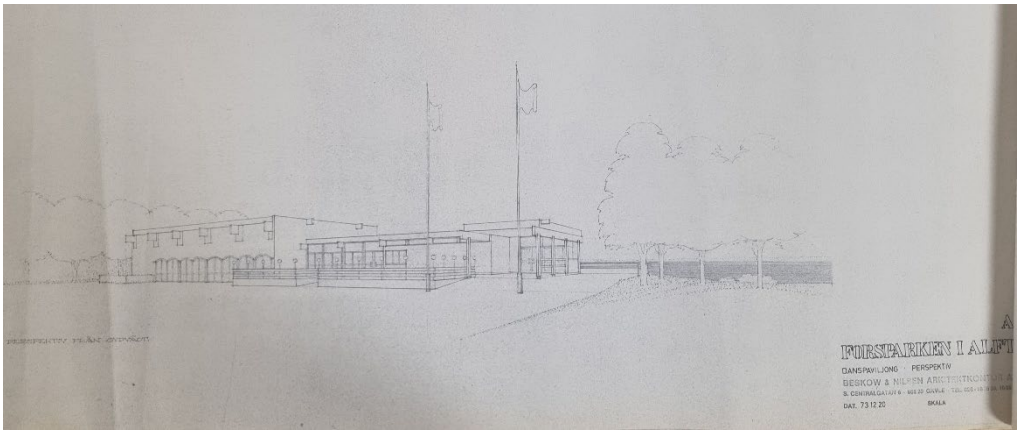

Figur 11. Målning av norra dansbanans scenutbyggnad. Foto: Fritz Hed. 1978. Alfta sockens Hembygdsförening fotosamling, DIBIS (bildnr: AFH04429).

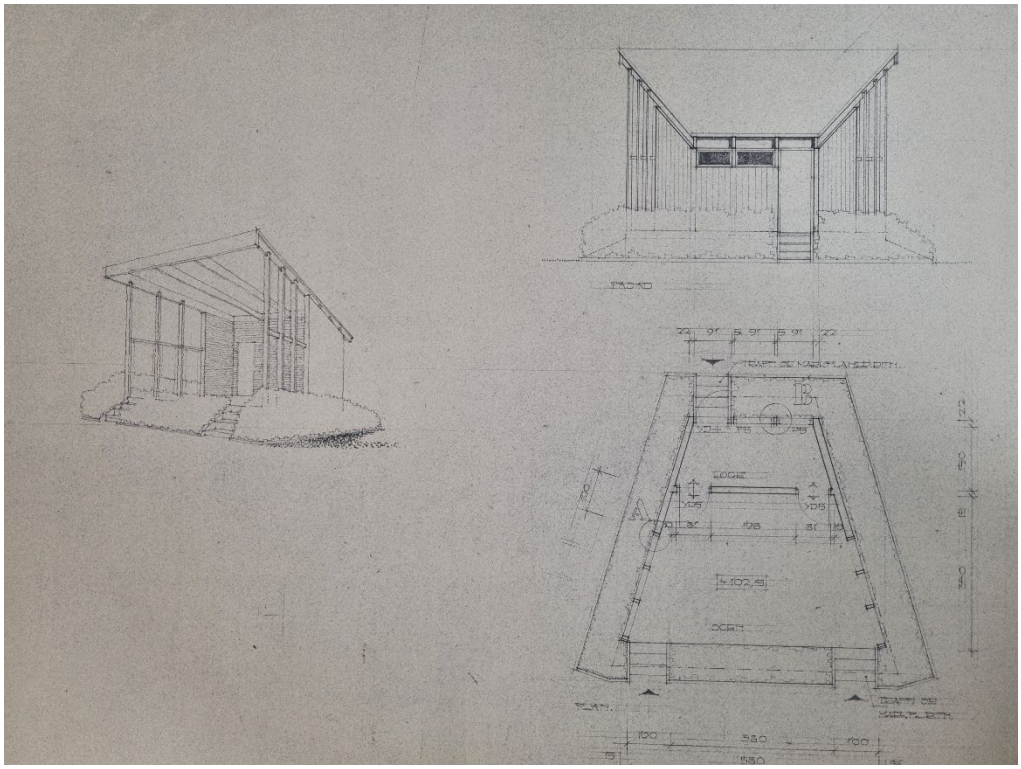
[22] Eriksson, E. 1973. s. 171.
[23] Ovanåkers kommunarkiv
[24] Ovanåkers kommun. 1993 *A40-Planbeskriving.*

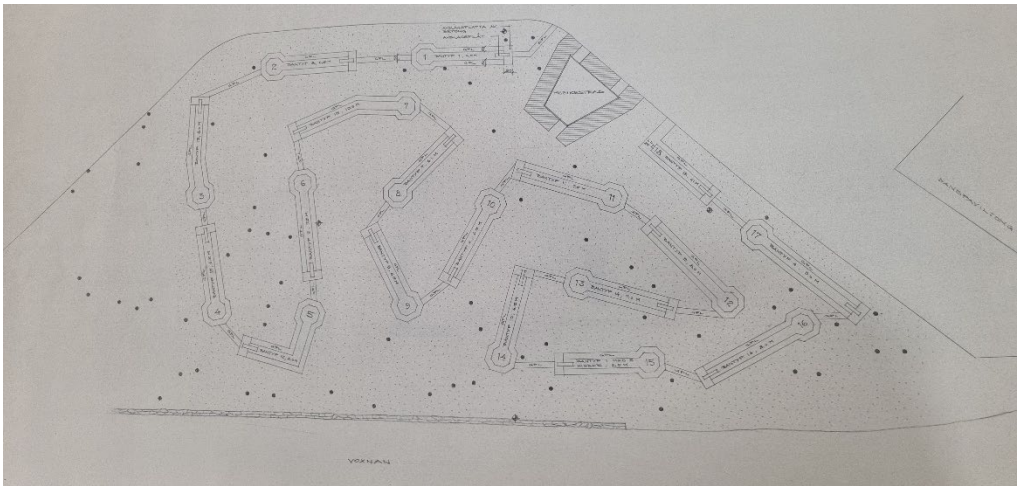
Figur 12. Ritningar över planerat konserthus. Ovanåker kommunarkiv, 1973.

Figur 13. Ritning över planerat konserthus. Ovanåker kommunarkiv, 1973.

Figur 14. Ritning över planerad utomhusscen. Ovanåker kommunarkiv, (u.å.)

Figur 15. Ritning över planerad minigolfbana. Ovanåker kommunarkiv, (u.å.)

Figur 16. Norra dansbanan 1989. Foto: okänd, 1989. Alfta sockens Hembygdsförening fotosamling, DIBIS (bildnr: ABA01999).

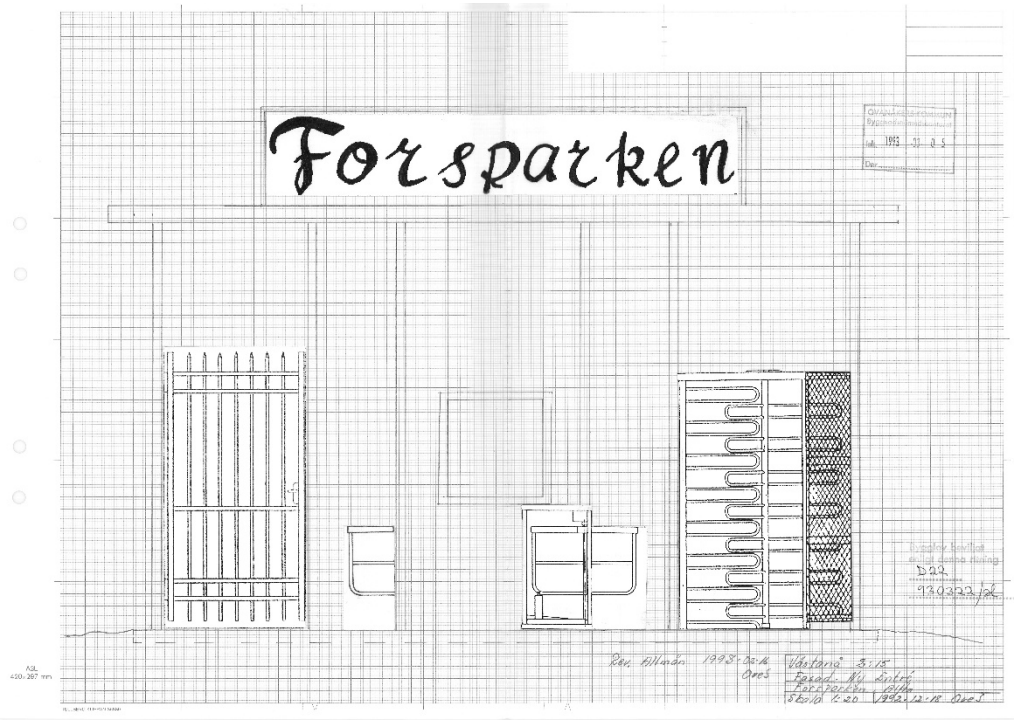
1990-talet: Frågan om Q-märkt och K-märkt

Redan 1989 ingick folkparksområdet i ett av de bevarandeområden som Länsmuseet Gävleborg pekade ut i ett kulturhistoriskt bevarandeprogram för Alfta tätort. Under 1990-talet börjar tankar om hur folkparken och dess byggnader skulle kunna skyddas och bevaras väckas. I detaljplan A40 från 1993 infördes en q-bestämmelse för folkparksområdet för att tillgodose bevarandeintresset. Idrottsanläggningarna i Forsparksområdet omfattas ej av q-bestämmelsen.[25]

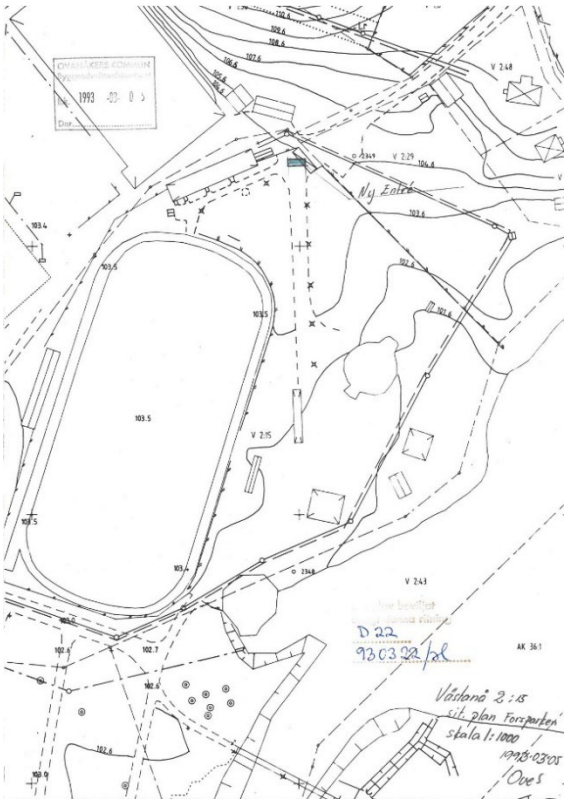
I en planbeskrivning från 1993 uppges att det fanns önskemål från Fritidsnämnden i kommunen, som ansvarade för området, att ersätta scenbyggnaden. I en genomförandebeskrivning från samma år uppges att den norra entrébyggnaden skulle byggas om under 1993 och senare flyttades den i

[25] Ovanåker kommun. 1993. *A40-Planbeskriving.*

samband med att cykel- och gångvägen skulle läggas om. Något som senare genomfördes.[26] [27]

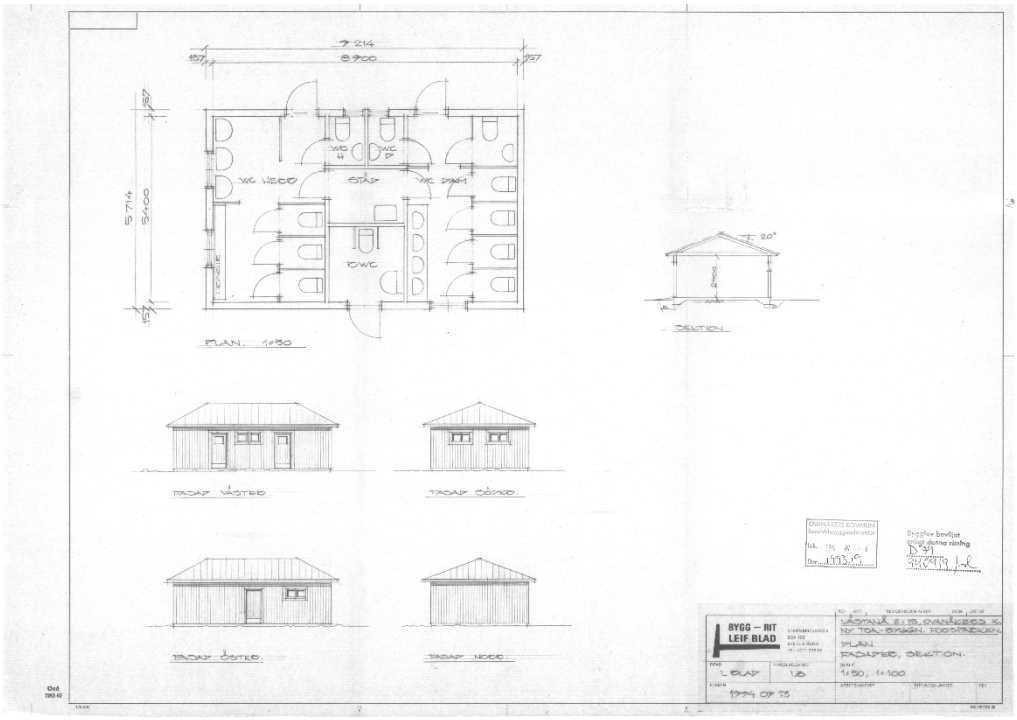
Figur 17. Ritning över entrébyggnadens nya utformning. Ovanåkers kommunarkiv, 1993.

Figur 18. Planritning över Forsparken med entrébyggandens planerade flytt. Ovanåkers kommunarkiv, 1993.

[26] Ovanåkers kommun. 1993. *A40-Planbeskriving.*
[27] Ovanåkers kommun. 1993. *A40-Genomförandebeskrivning*.

Fritidsnämnden sökte och fick beviljat bygglov 1994 för uppförande av en toalettbyggnad i Forsparken. Tidigare hade tillgången till toalett varit undermålig. Byggnadens exteriör utformades i samråd med Länsmuseet Gävleborg som föreslog att skjutbanan skulle ses som inspirationsbyggnad. Platsen som valdes för toalettbyggnaden var bakom den norra dansbanan sett från torget, där tidigare en herrtoalett hade stått.[28]

Figur 19. Ritning över nya toalettbyggnaden, delar kom senare att ändras. Ovanåkers kommunarkiv, 1994.

Det lämnades in en begäran 6 september 1994 om att länsstyrelsen skulle undersöka förutsättningarna för att byggnadsminnesförklaring av Folkparken Forsparken i Alfta, vilket ibland i dagligt tal benämndes k-märkning. Från de olika föreningar som drev verksamhet på forsparksområdet inhämtades yttranden av Fritidsnämnden, som var ansvarig för Forsparksområdet. Alftas byaspex och Alfta SPF var positiva till förslaget och i ett brev till Ovanåkers kommuns Fritidskontor 12 november 1994 skrev de: ”Besökare kommer hit från andra orter, bland annat från Ljusdal och Bollnäs varnar, se till att denna park ej förstörs med fasta rörställningar och pallar till scen”. Samtidigt uppmuntrade de till underhåll av en av dansbanorna och utbyggnad av utomhusscenen.

Den 22 november 1994 skickade Alfta Forsparksförening ett gemensamt svar för alla föreningarna inom Forsparksområdet där de motsatte sig byggnadsminnesförklaringen av Forsparken. De skrev ”Vad vi förstår kommer en K-märkning att förhindra eller kraftigt begränsa möjligheten att i framtiden anpassa byggnationerna till dess önskemål”. De var dock öppna för att genomföra förändringar i samråd med kommunen för att bevara Forsparksområdets atmosfär. Fritidsnämnden ansåg därmed att byggnadsminnesförklaring av Forsparken ej var nödvändig.

Miljö- och byggnämnden beslutade 14 februari 1995 att det ej fanns tillräckligt starka skäl att pröva en byggnadsminnesförklaring av Forsparken. Som grund till sitt beslut nämnde de att en förutsättning för en byggnadsminnesförklaring är att

[28] Ovanåkers kommun arkiv.

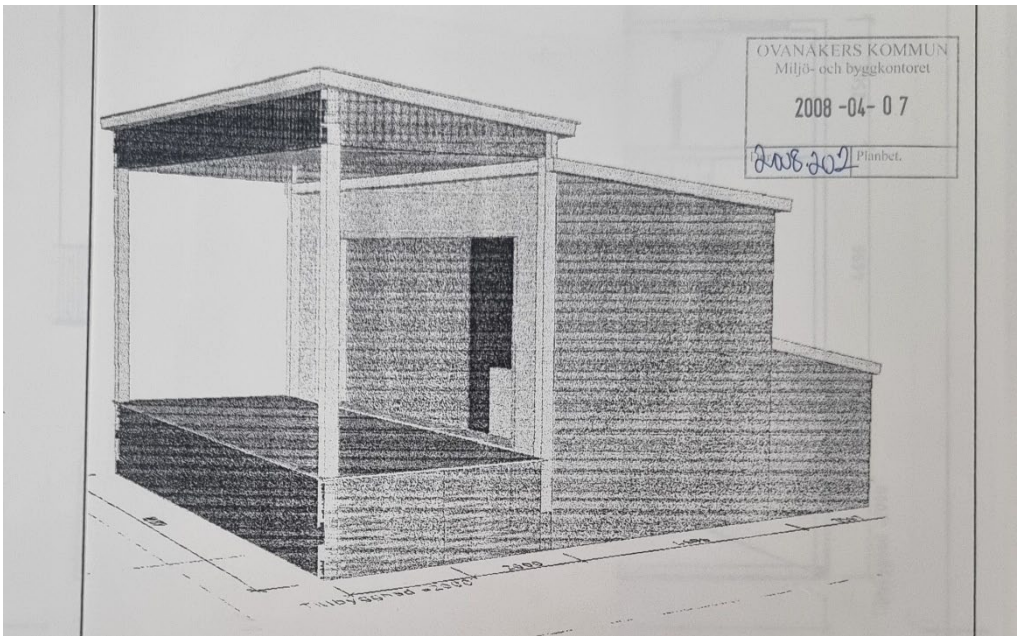
huvudman eller ägare är positivt inställd, vilket Fritidsnämnden inte var. Samtidigt hade folkparken ett skydd genom detaljplanen från 1993 och dess q-bestämmelse.[29]

2000-talets första decennium och 2010-talet K-spanarna och utomhusscenen

Under år 2000 genomfördes en selektiv byggnadsminnesinventering av Länsstyrelsen Gävleborg som fokuserade på 1900-talsbyggnader. Forsparken i Alfta nämns i denna som en särskilt värdefull miljö.[30]

Staffan Bengtsson och Göran Willis, även kallade ”K-spanarna”, publicerade 2005 boken *Hela svenska folkets park – en k-märkt turné*. I boken beskriver de olika folkparker i Sverige däribland Forsparken i Alfta som de besökte första gången redan påsken 1993. Då uppmärksammade de smidda lyktstolparna, ett fungerade chokladhjul och ett hemmasnickrat pokerspel från 30-talet samt att dansbanan från 1921 hade en gulgrön färgsättning. Vid ett återbesök kring 2005 påpekar de att inte mycket har förändrats sedan deras första besök.[31]

På uppdrag av kommunen utförde AB Rit-Bygg olika förslag hur utomhusscenen bättre skulle kunna anpassas efter föreningarnas behov. Målet var att göra scenen mer anpassad för större arrangemang samt möjlig att använda vid dålig väderlek. Arbetet skedde i samverkan med MiGo Byggnadsvård som hade till uppgift att tillse att förslagen stämde överens med platsens kulturhistoriska värden. Fyra förslag presenterades med förlängning av scenen och olika utformningar av en öppen pulpettakkonstruktion över scengolvet. Ett förslag framhävdes i rapporten med motiveringen att det hade minst tekniska problem samtidigt som det både knöt an till utomhussceners estetik och kunde avläsas som ett tillägg. Detta förslag beviljades bygglov och genomfördes.[32]

Figur 20. Ritning över tillbyggnaden av utomhusscenen. Ovanåkers kommunarkiv, 2008.

[29] Ovanåkers kommunarkiv.
[30] Göllas, M. 2008. *PM angående utbyggnad av scen vid scenhuset i Forsparken, Alfta.* MiGo: byggnadsvård
[31] Bengtsson, S, Willis, G. 2005. *Hela svenska folkets park – en K-märkt turné.*
[32] Göllas, M. 2008.

Under sommaren 2023 påbörjade kommunen ett arbete med att lägga om fotbollsplanens gräsmatta. Detta projekt fick dock snabbt pausas när stora stenblock hittades i underlaget och en kostnadseffektiv lösning behövde identifieras. Resultatet blev att i stället för att gräva bort stenarna och fyllde de på med massor uppåt. Den tidigare löparbanan och längdhoppsgropen försvann dock vid denna ombyggnad. I början av sommaren 2025 var fotbollsplanen nästintill färdig och är nu, 2026, återigen i bruk. [33] [34]

Beskrivning av folkparken i Forsparken

I tidigare avsnitt om Forsparkens historik framgår att parken har genomgått flera förändringar och anpassats efter nya behov. Nedan följer en kortfattad beskrivning av hur folkparksområdet ser ut idag. Beskrivningarna av specifika byggnader inleds med en kort sammanfattning om dess historia. Beskrivningen utgör ett viktigt underlag för den kulturhistoriska värderingen och kan även fungera som en referens för framtida förändringar och beslut. Bilderna i följande kapitel kommer från en utvändig dokumentation av Forsparken genomförd av Carolina Heiter vid ett platsbesök den 30 juni 2026. Invändiga bilder är hämtade från en kulturhistorisk inventering utförd av Ovanåkers kommun den 31 oktober 2023 med bilder tagna av planarkitekt Hanna Gäfvert.

Omgärdning

Forsparkens huvudingång är belägen längs parkens norra sida. Entrébyggnaden har flera passagemöjligheter genom en grind, en rotationsgrind och låga entrégrindar i metall vid biljettluckorna. Ovanpå entrén står *Forsparken* skrivet i stora bokstäver. Åt väster löper ett industristängsel från entrén och åt öster ett nätstaket till Voxnan. Framför entrén finns en asfalterad gång- och cykelbana som går från Alfta centrum vidare till Forsparkområdets idrottsanläggningar.

Figur 21. Forsparkens entrébyggnad, flyttad 1993 i samband med omdragning av gång- och cykelbanan. Tennishallens röda fasad syns i bakgrunden. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

[33] Ovanåkers kommun. 2024. *Nya fotbollsplaner i Alfta.*
[34] Gullbrand, J. 2025. *Forsparken i Alfta redo – men inte spelbar: ”Grön och fin”.*

Ett industristaket löper från den norra entrén, runt den närbelägna fotbollsplanen, till ingången i söder. Att folkparken och fotbollsplanen ingår i samma inhägnad beror troligtvis på deras nära koppling och delade historia. Den södra ingången består av en stor låsbar grind och en rotationsgrind. I söder gränsar Forsparken mot ett gångstråk och bortom den är campingen belägen. Strax öster om ingången leder en bro över Voxnan.

Figur 22. Den södra ingången, grusgången in mot torget kantas av lyktstolpar med vita klotskärmar. I fonden ses den norra dansbanan. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Åt väster gränsar parkområdet mot fotbollsplanen som används av Alfta GIF Fotbollsklubb. Gränsen markeras av en kort sluttning ned mot parkområdet. Runt fotbollsplanen löper en öppen omålad sarg i trä, där reklamskyltar är möjliga att fästa. Kålsoppelängan och tombolan i folkparken samt avbytarbåsen vid fotbollsplanen är orienterade med baksidan mot varandra vilket förstärker känslan av en avgränsning. I norra delen av folkparken är marknivån högre och marken sluttar ned mot fotbollsplanen och höga reklamskyltar förstärker även här känslan av en gräns.

Figur 23. Gränsen mellan folkparken och fotbollsplanen markeras med en kort sluttning och byggnaderna som står med baksidan mot varandra. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 24. Precis innanför norra entrén skymtas fotbollsplanen mellan björkar, en tall och genom en högrest reklamskylt. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Längs Forsparkens östra sida rinner älven Voxnan förbi och fungerar som en naturlig avgränsning. Dess närhet är extra tydlig i den södra delen av parken där flera parkbänkar är utplacerade nära älvstranden och delar av södra dansbanan är byggd ut över älven.

Figur 25. Parkbänkar bredvid Voxnan, mellan cafébyggnaden och den södra dansbanan. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Vegetation och gångstråk

Från den norra entrén till den södra ingången löper en grusad gång genom folkparken. Sträckan från den norra entrén till torget mitt i folkparken är rak och den är även försedd med en björkallé. Grönmålade lyktstolpar med böjd arm och nedåthängande vita klotskärmar i funkisstil löper längs östra sidan av grusgången. Björkallén tillsammans med lyktstolparna skapar en stämningsfull karaktär. Två bänkar och moderna blomlådor är även utplacerade längs gången. Utöver grusgången är marken gräsbeklädd i den norra delen av parken. Björkar, med inslag av andra trädsorter, växter och några större naturstenar fyller området. Mot älven är marken mindre bearbetad och mer naturlik.

Figur 26. Gångsträckan mellan norra entrén och torget kantas av en björkallé och lyktstolpar med vita klotskärmar. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

I mitten av folkparken öppnar sig vegetationen och byggnaderna vid ett torg. Kring torget ligger den norra dansbanan, utomhusscenen, cafébyggnaden och tombolan. Torgets yta är till stor del täckt av grus och har inga exakta ytterkanter. Kring torget står flyttbara bänkar med ryggstöd, parkbänkar, blomlådor samt moderna soptunnor. Torget skapar känslan av en mittpunkt i folkparken varifrån det snabbt går att skapa en överblick över parkområdet.

Figur 27. Torget i mitten av folkparken med midsommarstången kvar. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Mellan utomhusscenen och norra dansbanan leder en grusgång bort mot toalettbyggnaden. Den huvudsakliga grusgången löper vidare från torget mot den södra ingången och båda gångarna kantas av gröna lyktstolpar som kröns med vita klotskärmar i glas.

Byggnader

Nedan följer korta beskrivningar av Forsparkens byggnader samt sammanfattningar av byggnadernas historia.

Norra entrén

Norra entréns fasad uppfördes 1941 men flyttades och omarbetades 1993 för att få sin nuvarande utformning. Redan på en bild från 1954 sitter *Forsparken*-skylten ovanpå entrébyggnaden, men då i annat typsnitt.

Den norra entrén har en stående grönmålad panel och vita knutar. Det finns ett biljettbås i mitten med ingång från baksidan, ett fönster ut mot cykelvägen samt biljettluckor åt väster och öster. Biljettluckorna har glasrutor med öppningar längs ned där pengar och biljetter kan skjutas fram. Framför biljettluckorna sitter låga rotationsgrindar i svart kulör för ett kontrollerat inflöde av besökare. Längst österut sitter en metallgrind och mot väster en rotationsgrind. En större grind för bilar finns bredvid själva entrébyggnaden. Entrén har ett plåtbeklätt pulpettak där *Forsparken*-skylten är fastsatt på ett stående stålnät.

Figur 28. Norra entrén med den klassiska skylten ovanpå. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 29. Biljettlucka med öppning i nederkant för transaktioner, rotationsgrind för inpassering. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Norra dansbanan

Källmaterialet för dansbanorna i Forsparken har vid genomgång varit svårtolkat på grund av att det finns två dansbanor och det inte alltid tydligt framgår vilken dansbana materialet syftar på. Nedan följer en återgivning av informationen som fanns tillgänglig vid arkivstudierna för denna rapport.

I boken *Alfta förr och nu IV* utgiven av Alfta kommun från 1973 uppges att en dansbana uppfördes samma år som Alfta GIF fick köpebrev på området som utvecklades till Forsparken 1914. I Ovanåkers kommuns planbeskrivning från 1993 beskrivs den norra dansbanan från 1921 som den äldsta byggnaden i Forsparken. Det kan tolkas som att dansbanan från 1914 revs eller omarbetades så pass kraftigt att den norra dansbana ansågs vara en helt ny byggnad. I Ovanåkers kommuns arkiv finns handlingar och ritningar från 1969 där Alfta GIF sökte bygglov för att klä in den norra dansbana med fjällpanel, vilket genomfördes.

Norra dansbanan är belägen öster om grusgången som leder in i parken från norra entrén. Dansbanan har en rundad, fjortonhörnig planform. Sidorna är klädda med rödmålad liggande panel och vita knutar. I vissa delar av panelen går luckor att öppna. Byggnadens täcks av rundat tälttak klätt med shingeltak i svart kulör. Mellan panelen och taket löper en tunn öppning med vitmålade trälister för ventilation.

Ingången är placerad i sydost och består av två grönmålade portar med en träramp framför. På vardera sida om rampen sitter grönmålade järnhandtag. Mittemot ingången finns inomhusscenen. Scenen är utbyggd från dansbanans rundade form och upptar två av de fjorton sidorna. På västra sidan av dansbanan samt på östra sidan av scenutbyggnaden finns ytterligare ingångar.

Dansbanans inre väggar är grönmålade och taket är gult. I mitten av dansbanan står en gulmålad cylinderformad pelare som bär upp takkonstruktionen.

Figur 30. Norra dansbanans huvudingång med träramp. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 31. Reservutgång från dansbanans västra sida med järnsmitt trappräcke. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 32. Utbyggnad för scenen med en ingång för artisterna. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 33. Öppning för ventilation mellan dansbanans vägg och takfot. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 34. Öppningsbara luckor i fjällpanelen för mer ljusinsläpp och ventilation. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 35. Norra dansbanans insida. Foto: Hanna Gäfvert, 2023-10-31.

Södra dansbanan

Som nämnt tidigare har källmaterialet för dansbanorna i Forsparken har varit svårtolkat på grund av att det finns två dansbanor och det inte alltid tydligt framgår vilken dansbana materialet syftar på. Nedan följer en återgivning av informationen som fanns tillgänglig vid arkivstudierna för denna rapport.

I boken *Alfta förr och nu IV* utgiven av Alfta kommun 1973 uppges det att ”en ny stor dansbana” uppfördes i samband med Alfta GIF:s 35-årsjubileum 1935. Samtidigt står det i Ovanåker kommuns planbeskrivning från 1993 att den södra dansbanan uppfördes 1956 på samma plats som en dansbana från 1911. På en handskriven lapp utan författare eller årtal från Alfta sockens hembygdshus arkiv med uppgifter om Forsparken, står det att läktare och den nedre dansbanan uppfördes 1954–195... (sista siffran syns ej). I boken *Alfta förr och nu IV* bekräftas att fotbollsläktaren stod klar 1956 men uppförandet av en dansbana nämns ej.

Uppgifterna om den södra dansbanan bildar ej en tydlig sammanhållen tidslinje. Från vad som går att utläsa verkar det som det fanns en dansbana redan 1911 som revs och en ny uppfördes 1935, för att återigen låta rivas och byggas på nytt 1956, samtidigt som fotbollsläktaren uppfördes.

Den södra dansbanan är belägen öster om den södra ingången och delar av byggnaden är byggd över Voxnan. Den har huvudingången i norr med en kort träramp som leder upp till dansbanan, scenen ligger mittemot ingången. Byggnaden har en oktogonform, där scenen tar upp en av de åtta sidorna. Taket följer byggnadens form och har ett åttasidigt tälttak.

En rektangulär scenbyggnad är utbyggd i sydost från oktagonformen och sträcker sig ut över Voxnan. Den vilar på olika former av gjutna betongpelare. Utbyggnaden har ett valmat tak. I söder finns en sidoingång med en träramp med krysstaket som löper över en brant sluttning ned mot Voxnan.

Den södra dansbanan är till skillnad från den norra ej inklädd med panel och skyddas i stället med gröna presenningar. Den har en sarg inklädd i rödmålad stående panel. Innertaket är gulmålat och byggnaden har en grön pelare i mitten som bär upp takkonstruktionen.

Figur 36. Den södra dansbanan och den med presenning inklädda ingången mot norr. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 37. Den södra dansbanans södra ingång med träramp över sluttningen mot Voxnan. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 38. Södra dansbanans interiör. Foto: Hanna Gäfvert, 2023-10-31.

Utomhusscenen

I boken bok *Alfta förr och nu IV* utgiven av Alfta kommun från 1973 uppges det att utomhusscenen, även kallad friluftsscenen, uppfördes 1944. I Ovanåkers kommuns genomförandeplan som togs fram i samband med detaljplanen 1993, framgår det att det fanns en önskan om att uppföra en ny scen vilket dock aldrig genomfördes. I stället byggdes scengolvet ut och taket förlängdes med ett pulpettak 2008.

Utomhusscenen är placerad öster om torget och ligger med baksidan mot Voxnan. Byggnadens består av tre sammanhängande delar, som markeras av de olika nivåerna i det av pannplåt beklädda pulpettaket. Den främre delen av byggnaden består av utomhusscengolvet som reser sig en bit över marken och har en grönmålad stående locklistpanel med vita knutar. Själva scengolvet är ej målat och dess längd utåt fördubblades vid arbetet 2008. En betongsockel syns under utbyggnaden. Det tillbyggda pulpettaket vilar i framkant på två gulmålade pelare som är placerade i scenens främre hörn. Under takfoten ligger en bärande bjälke som döljs bakom nedskjutande panel, i samma utformning som nedanför scenen. Undertaket är gulmålat och spotlights sitter i taket.

Mittendelen av scenbyggnaden består av scenen från 40-talet. Scenfasaden har stående gulmålad panel, som vid kanterna av scenöppningen rundas inåt. Precis över scenöppningen sitter en enkel vitmålad list med sex små lampor, troligtvis har det funnits fler men de har gått sönder med tiden. Listen fortsätter vertikalt nedåt en liten bit utanför scenöppningen på båda sidorna. En grönmålad port, förstärkt med plywoodskivor står i scenöppningen när scenen inte används. En liten bit över scenöppningen löper en vitmålad profilerad horisontell list som en del av originalbyggnaden och markerar var tillbyggnaden från 2008 börjar. Övriga fasader är klädda med grönmålad stående panel.

Den bakre och lägsta delen av scenbyggnaden är logen för artister och de som uppträder. Den har samma grönmålade panel och pulpettak som övriga delar av scenbyggnaden. Mot Voxnan sitter tre fönster med vita karmar och en grön dörr med vita dörrfoder runt.

Figur 39. Utomhusscenen med tillbyggnad från 2008. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 40. Enkel trästege som leder upp till utomhusscenen. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 41. Gulmålad stående panel runt scenöppningen samt överhängande halvklotsformade lampskärmar över öppningen. En skillnad i gul kulör syns mellan äldre delen och tillbyggnaden. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 42. Utomhusscenens norra fasadprofil. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 43. Logen med ingång och fönster åt öster som är ihopbyggd med scenbyggnaden. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Cafébyggnaden

Under arkivstudien påträffades inga uppgifter som tydligt syftar på cafébyggnaden. En handskriven lapp utan författare eller årtal från Alfta sockens hembygdshus arkiv, uppger att en paviljong invigdes i augusti 1914 men först togs i bruk i slutet av augusti på grund av krigsutbrottet. Det är därför möjligt att det skulle kunna vara den nuvarande cafébyggnaden som uppfördes 1914, men några ytterligare uppgifter om renoveringar eller ombyggnader är för närvarande inte kända.

Cafébyggnaden är placerad söder om torget. Bygganden har ett valmat tak och fasaderna är klädda med rödmålad liggande panel med vita knutar. Ingångar finns åt alla väderstreck och i söder finns en tillgänglighetsanpassad träramp. Spröjsade fönster med vit karm sitter på alla byggnadens sidor.

En veranda är byggd runt södra, västra och norra sidorna med det valmade taket utskjutande över. Ett vitmålat krysstaket löper längs verandans ytterkant med vita pelare regelbundet utplacerade. På östra fasaden finns en omålad veranda med liknade krysstaket. Den är ej ihopkopplad med den större verandan och taket skjuter ej ut över den, vilket tyder på att den är tillbyggd vid ett senare tillfälle. I sydost är en uteservering tillbyggd med pulpettak i plast. Den har vitt krysstaket med bakomliggande rödmålade plywoodskivor längs sidorna.

Ett kök finns i cafébyggnaden, men enligt uppgifter från kommunen är det undermåligt.

Figur 44. Cafébyggnaden från norr. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 45. Cafébyggnaden från väster. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 46. Cafébyggnadens södra sida med tillbyggnad. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 47. Cafébyggnadens östra sida. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 48. Cafébyggnadens interiör fotat via ett fönster. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Tombolan

Tombolan byggdes troligtvis på sin nuvarande plats 1949–1950 och hade tidigare varit uppdelad i mindre sektioner. Vid Bengtssons och Willis, ”K-spanarnas”, besök i Forsparken 1993 beskriver de att ett fanns ett färgglatt fungerade chokladhjul i parken, troligtvis placerat i tombolan.

Tombolan är belägen vid västra delen av torget och är en långsmal rektangulär byggnad med pulpettak. Taket skjuter ut framåt med rödmålad undersida och åtta vita klotskärmslampor jämt utplacerade. Under varje lampa sitter en grönmålad lucka markerad med vitmålade trälister. Fasaden består av grönmålad stående panel av olika slag och markerade vitmålade knutar. Ingång finns både på södra och norra kortsidan.

Figur 49. Tombolalängan vid torgets östra kant. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 50. Tombolalängan med åtta jämt utplacerade luckor, vardera med en vit klotskärmslampa över. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 51. Tombolans interiör. Foto: Hanna Gäfvert, 2023-10-31.

Kålsoppelängan

Kålsoppelängan nämns endast kortfattat i källmaterialet och är troligtvis uppförd 1941 i samband med skjutbanan och norra entréns ombyggnad.

Kålsoppelängan ligger sydost om tombolan och är den av folkparkens byggnader som är belägen närmast fotbollsplanen. Det är en långsmal rektangulär byggnad med plåtklätt pulpettak. Taket skjuter ut på framsidan, undersidan är rödmålad och fem vita klotskärmslampor är jämt utplacerade. Fasaden är klädd med stående grönmålad panel. Baksidan är täckt med grönmålade plywoodskivor, möjligtvis som skydd mot något. Ingång finns på södra kortsidan och i mitten av östra långsidan. Luckor sitter på båda sidor om dörren och är markerade med vita trälister. Ovanför två av luckorna sitter skyltar. Skyltarna är gula med svart fet text, på den ena står *KÅLSOPPA & SMÖRGÅS* och på den andra *BRICKINLÄMNING*.

Figur 52. Kålsoppelängans nordöstra hörn. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

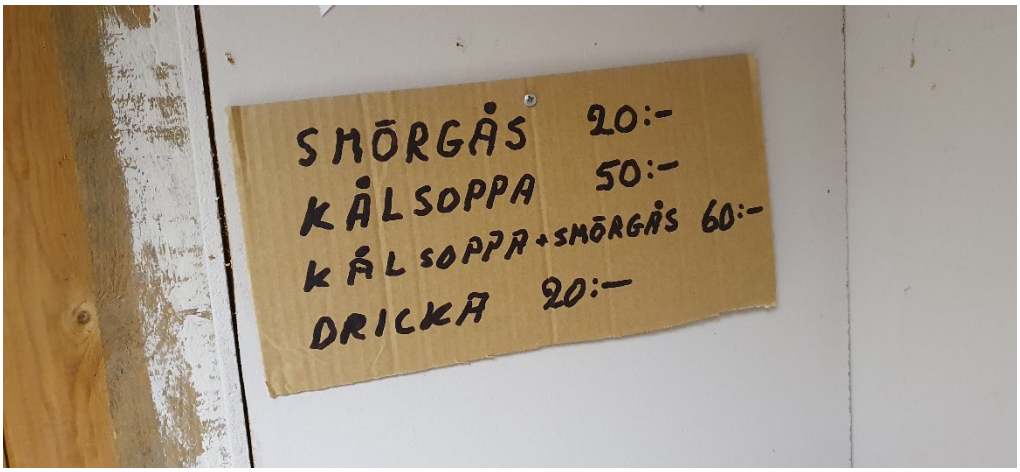
Figur 53. Lucka i kålsoppelängan med en skylt med texten KÅLSOPPA & SMÖRGÅS *ovanför . Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.*

Figur 54. Kålsoppelängan sydvästra hörn med en ingång åt söder. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 55. Kålsoppelängans interiör. Foto: Hanna Gäfvert, 2023-10-31.

Figur 56. Prislista fäst på väggen i Kålsoppelängan. Foto: Hanna Gäfvert, 2023-10-31.

Skjutbanan

Källmaterialet för skjutbanan är ej utförlig men troligtvis uppfördes den1941 i samband med omarbetningen av norra entrén och bygget av kålsoppelängan. När toalettbyggnaden uppfördes under 1990-talet användes skjutbanan som inspiration för toalettbyggnaden utformning.

Skjutbanan är placerad mellan utomhusscenen och cafébyggnaden och är orienterad in mot torget. Byggnaden har en rektangulär form och ett sadeltak. Fasaden är klädd med grönmålad stående panel med vita knutar. Byggandens ena kortsida utgör framsida och dess övre del är klädd med samma slags panel som övriga fasader, medan den nedre delen är öppen och möjliggör passage in under byggnaden. Där sitter två vita luckor med en längsgående disk framför. Nedanför taknocken på byggnadens framsida sitter en liten vit klotskärmslampa och nedanför lampan en vit skylt med gröna bokstäver där det står *SKJUTBANA*.

I byggnaden finns utrustning för skjutning på prickskjutningstavlor med tillhörande mekanism bevarad.

Figur 57. Skjutbanans nordvästra fasad som är riktad mot torget. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 58. Detalj av skjutbanans luckor och disk. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 59. Utrustningen inuti skjutbanan med vev för att veva tillbaka prickskjutningstavlan. Foto: Hanna Gäfvert 2023.

Figur 60. Skjutbanans uppfällbara luckor från insidan. Foto: Hanna Gäfvert 2023.

Toalettbyggnaden

Bygglov beviljades 1994 för uppförandet av toalettbyggnaden och den uppfördes kort därefter. Utformningen är delvis inspirerad av skjutbanan, vilket syns i dess sadeltak och kulörsättning. Den ersatte en herrtoalett som tidigare stått på ungefär samma plats.

Toalettbyggnaden är placerad strax norr om den norra dansbanan. Den syns från grusgången som leder in från norra entrén men ligger i skymundan och är inte ett dominerade inslag i folkparken. Byggnaden är rektangulär med stående grönmålad panel, tre vitmålade dörrar, två på östra långsidan och en på västra långsidan. Den västra dörren leder in till en tillgänglighetsanpassad toalett medan de östra dörrarna leder in till flera mindre toalettbås. Byggnaden har fasader av stående grönmålad träpanel och ett sadeltak klätt med svart takpapp.

Figur 61. Toalettbyggnadens västra fasad sedd från grusgången mot norra entrén. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 62. Toalettbyggnadens västra fasad. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Figur 63. Toalettbyggnadens södra fasad. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Lilla scenen/baren

Lilla scenen /baren nämns inte i det tillgängliga källmaterialet.

Konstruktionen är placerad norr om Södra dansbanan nära Voxnan. Den har ett pulpettak av plast, fasad av plywood och stående grönmålad panel. Vita pelare, med likande utformning som pelarna vid cafébyggnaden, bär upp takkonstruktionen. Byggnadskonstruktionen har omålat trägolv och på den bakre väggen finns målningar utförda direkt på plywoodskivorna.

Figur 64. Lilla scenens/ barens sydvästra hörn. Foto: Carolina Heiter, 2026-06-30.

Folkparker Gävleborgs län

Nedan kommer som jämförelse kortfattade beskrivningar av ett antal olika folkparker i Gävleborgs län. Att besöka fler folkparker än Forsparken i Alfta ingick inte i projektet, men ett kortare besök gjordes ändå i Ljusdals folkpark. Information och uppgifter om folkparkerna är därför hämtade från internet. En jämförande analys bidrar till den kulturhistoriska värderingen och gör det möjligt att identifiera unika eller tidstypiska kännetecken i Forsparken. Den skulle även kunna fungera som inspirationskälla till hur Forsparken kan användas. Detta är ej en total lista över alla folkparker i Gävleborgs län utan medvetet urval, för fler kända folkparker i länet se bilaga 2.

Strömdalen

År 1888 byggdes Strömdalens värdshus i Gävle och med tiden inrättades intill detta en park med danslada, kägelbana och musikpaviljong. Folket hus-rörelsen, som var nära kopplad till arbetarrörelsen, kom att köpa fastigheten med syfte att omvandla den till en folkpark. En framgångsrik restaurang drevs länge i huset. När restaurangrörelsen upphörde under 1940-talet började olika idrottsföreningar att använda sig av huset allt oftare. Strömdalens värdshus revs 1958 och idag ligger Strömvallens träningsplan på platsen.[35]

Estraden

På Folkparksvägen 7, ett område i Gävle som ofta bytt namn och kallats både Gävleparken och Estraden, har folkfester arrangerats under stora delar av 1900-talet. Folkets Park AB bildades 1937 och tog över ansvaret av området från Folkets hus-föreningen. Under Folkets Park AB utvecklades området och 1946 uppfördes rotundan i samband med Gävleutställningen och 1959 utökades området med en friluftsscen. Därefter fick området en USA-inspirerad stil, en miniatyrstad och en minigolfbana. År 1982 utsågs parken till Årets folkpark av Folkets Parks centralstyrelse.[36] Året därefter renoverades friluftsscenen. Under 1990-talet och 2000-talets första decennium bytte parken ägare flera gånger på grund av lönsamhetsproblem.[37] Parken fick ett drastiskt slut 2024 då den revs för att ge plats åt bostäder.[38]

Furuvik

Furuvik ligger sydost om Gävle, vid Bottenhavet. Idén till parken fick grundaren Oscar Jakobsson under en studieresa till Amerika och parken invigdes 17 augusti 1900. Ledorden vid grundandet av parken löd ”Järnvägsstyrelsen har med denna park afsett att här skall vara rum för alla, ej endast för någon särskild klass eller något särskilt parti […]”. I början var det danserna, möjlighet till picknick och djuren som lockade besökarna. Under mitten av 1900-talet blomstrade deras cirkustrupp och stora artister uppträdde i parken.[39]

Furuvik har genomgått flera ägarbyten och den ägs sedan 2010 av Parks and Resorts Scandinavia AB, som även äger Kolmårdens Djurpark, Gröna Lund och

---

[35] Gävle kommun. 2026 *Strömdalens värdshus historia.*
[36] Gefle Dagblad. 2008. *Folkparken***.**
[37] Sundström, J. 2026. *Världsartisternas glömda scen i Gävle.*
[38] Bengtsson, L. 2024. *Här rivs klassiska estraden.*
[39] Furuvik. (u.å.) *Furuvik - över hundra år av historia.*

Skara Sommarland. Furuvik är en kommersiell djur- och nöjespark med ett tiotal åkattraktioner och återkommande artistuppträdanden.[40]

Folkets Park Långnäs i Bollnäs

Folkets Park, Långnäs i Bollnäs har anor från 1920-talet och är belägen på Långnäs udde i sjön Varpen, vilket ger parken en naturlig inramning. Området har en klassisk Folkets Park-entré, två dansbanor, en scen och en serveringsbyggnad kallad Terrassen. Parken drivs av Kulturenheten Bollnäs kommun.[41]

En omfattande renovering av Terrassen slutfördes under våren 2026, byggnaden rustades då upp och anpassades efter verksamhetens behov. Kommunen arrenderar ut lokalerna och arrendatorerna har bedrivit restaurangverksamhet och anordnat evenemang under sommaren 2026.[42]

Ljusdal folkpark

Ljusdals folkpark grundades 1907/1908 och är belägen mellan Ljusnan och Kyrksjön i Ljusdal. Parken ligger på andra sidan Kyrksjön i förhållande till centrala Ljusdal, vilket innebär att avståndet till Ljusdals järnvägsstation är cirka 2,5 kilometer med bil, medan avståndet fågelvägen endast är omkring en kilometer. Folkparken har en hembygdsgård och en friidrottsanläggning som grannar.

Den ägs sedan 1 november 2011 av Ljusdals kommun som köpte den av en privatperson. Kommunen rustade upp delar av parken för 400 000 kronor, och har renoverat vissa av byggnaderna.[43] Folkparken har flera klassiska byggnader som står kvar, exempelvis en entrébyggnad, två scener, en stor och en liten dansbana, två lotterilängor, två kiosker, en restaurangbyggnad och minigolfbanor samt en lekplats. Längs entrégången är en björkallé planterad och ljusvalv utplacerade. Folkparken består av ett stort område och byggnaderna är lätt utsprida.

Ett sommarcafé har sedan några år drivits i samarbete med Ljusdals bandyklubb och är öppet stora delar av sommaren.[44] Evenemang såsom barnens dag arrangeras årligen och det finns möjlighet att hyra restaurangen eller området för olika tillställningar.[45]

---

[40] Furuvik. (u.å.) *Furuvik - över hundra år av historia.*
[41] Bollnäs kommun. 2026. *Folkets Park.*
[42] Gullbrand, J. 2026. *Nypremiär för Terrassen lockade gästerna*.
[43] Sveriges radio, P4 Gävleborg. 2012. *Förfallen folkpark fräschas upp*.
[44] Ljusdals BK. 2026. *Cuo´s Veranda – öppet för säsongen.*
[45] Ljusdals folkpark. (u.å.). *Varmt välkomna till Ljusdals Folkpark 15 maj – 15 september.*

Figur 65. Ljusdals folkpark med lekplats till vänster och minigolf till höger om entrégången. Foto: Daniel Olsson, 2014-05-27.

Köpmanberget

Köpmanberget ligger cirka 1,5 km öster om Hudiksvalls centrum och är en populär utsiktsplats. Uppe på berget finns en gammal scen från 1904 formad som en halv kupol. Här finns även Parkhyddan, en restaurangbyggnad med festvåning från 1905 och ett sångartempel från 1910 med vita kolonner och grönt koppartak.[46] Restaurangen Parkhyddan drivs av Parkhyddan i Hudiksvall AB som även verkar äga folkparksscenen. De anordnar musikkväll och hyr även ut sina lokaler till privata evenemang.[47]

Åslidens dansloge

Åslidens dansloge ligger i Nor, ca 10 km sydost om Järvsö och ägs av Järvsö BK. De har en traditionell dansbana där de anordnar dans med liveband. De skriver själva att det är en av föreningens viktigaste inkomstkällor. Bredvid ligger en fotbollsplan som de driver idrottsverksamhet på.[48]

Färilaparken

Färilaparken ligger 2,5 km öster om Färila tätort och söder om Ljusnan. Parken drivis av Färila IF som grundades 1922. På parkområdet finns flera olika typer av byggnader som en entrébyggnad, en dansbana, en gammal servering, ett klubbhus vid B-planen och ett omklädningsrum från 1920-talet, som nu fungerar som ett sommarkök, samt ett nyare klubbhus med restaurang. Föreningen bedriver

---

[46] Tripadvisor. (u.å.). *Köpmanberget*.
[47] Destination Hälsingland. (u.å.). *Parkhyddan restaurang*.
[48] Järvsö BK. 2026. Dans på Åsliden 2026.

stuguthyrning och elva småstugor hyrs ut under sommaren. På området finns en fotbollsplan och andra idrottsanläggningar.[49] [50]

Gnarpsbaden

Sörfjärden ligger 10 km öster om Gnarp, vid Bottenhavets kust. Logen Fabian, Gnarps första godtemplarloge, bildades den 21 oktober 1882 och det är från den organisationen Gnarpsbaden-området i Sörfjärden utvecklades. Deras orderhus invigdes 1896, vilket senare utvecklades till en serveringslokal. Området blev en festplats och under början av 1900-talet började även andra föreningar få använda området. Det fanns enkla stånd av låg standard på området och fotbollsplanen Gällstaplanen har funnits på området sedan omkring 1930–40-talet. Den 1 maj 1952 överläts området till Kretslogen Enighet. Området utvecklades därefter ytterligare och 1954 byggdes den stora dansbanan och 1960 den lilla dansbanan samt fyra nya kiosker.[51]

Vintern 2011 rasade taket in på den stora dansbanan och Logen sålde 2013 festområdet, vilket under senare år har omvandlats till ett sommarstugeområde. Några byggnader från festområdet har dock bevarats, bland annat entrébyggnaden med skylten GNARPSBADEN.[52]

Figur 66. Gnarpsbaden entrébyggnad, till höger i bilden ses några av sommarhusen som har uppförts inne på det tidigare festplatsområdet. Foto: Daniel Olsson, 2026-05-20.

[49] Ox2. (u.å.). *Färila IF: över 100 år av idrott och gemenskap.*
[50] Fransson, M. 2022. *100-åring i Färila*. Färila IF.
[51] Gnarps Hembygds- och Fornminnesförening. 2024. *Sörfjärden - 6. Festplatsen och campingen*.
[52] Ibid.

Bergsjöparken

Bergsjöparken ligger i norra delen av Bergsjö, i Nordanstig kommun, bredvid hembygdsgården. Bergsjö hembygds- och parkförening bildades 1926 och köpte in markområdet som kallas ”hundskinnet” och byggde där en serveringsbyggnad och en dansbana. Bergsjö hembygds- och parkförening delades upp 1954 och blev två föreningar, Bergsjö parkförening och Bergsjö hembygdsförening. Parkföreningen tilldelades uppgiften att sköta driften av parken och underhåll av parkens grönområden och byggnader. Nordanstig kommun ansvarar för att generera ränteintäkter till Bergsjö hembygdspark, som tillhör P-O Schönströmska minnesfonden, en fond som förvaltas av kommunen.[53]

På området finns idag en inne- och uteservering, dansrotunda, scen, lekpark och salubodar. Parkområdet har länge stått oanvänt men 2025 bjöd kommunen in till möte för att diskutera Bergsjösparkens framtid.[54] Under sommarsäsongen 2025 och 2026 har kommunen arrenderat ut området till Parkhyddan i Hudiksvall AB som anordnar evenemang och bjuder in artister till parken.[55]

Jämförelse

Efter denna kortfattade beskrivning av flera, men långt ifrån alla, folkparker i Gävleborgs län kan några genomgående karaktärsdrag identifieras.

I avsnittet om *Folkets parks framväxt i Sverige* i början av denna rapport beskrivs Folkets park-rörelsens nära koppling till arbetarrörelsen, en koppling som inte märks av lika tydligt i de ovan beskrivna folkparkerna i Gävleborgs län. Ett undantag till det påståendet var Strömdalens värdshus som under en period drevs av Folkets Husrörelsen. I andra fall har andra typer av föreningsverksamhet varit startskottet för folkparkerna till exempel en nykterhetsförening i Gnarp, en hembygds- och parkförening i Bergsjö och idrottsföreningar i Färila, Nor och Alfta. Anordnandet av dans på dansbanor var under stora delar av 1900-talet en god inkomstkälla för föreningarna. För Järvsö BK är Åslidens dansloge fortfarande en viktig inkomstkälla.

Idag ägs flera folkparker i Gävleborgs län av respektive kommun. Detta beror ofta på att parkerna inte längre var lönsamma att driva och underhållsbehoven var alltför kostsamma. Detta har skett i till exempel Ljusdal, Bollnäs, Alfta och delvis i Bergsjö. I de fall föreningar fortfarande äger folkparkerna krävs stort ideellt arbete för att underhålla och driva anläggningen. Furuvik avviker från övriga folkparker och ägs i stället av ett företag, Parks and Resorts, som är del av ett större aktiebolag. Furuvik är dock idag mer en kommersiell nöjespark än en folkpark.

Ett karaktärsdrag som återkommer i majoriteten av de undersökta folkparkerna är deras närhet till vatten, alltifrån sjöar, älvar eller kusten. Detta gäller till exempel för Furuvik, Ljusdals folkpark, Färilaparken och Gnarpsbaden. Närheten till vatten är även viktig för Forsparken som ligger intill Voxnan, med dess södra dansbana delvis byggd ut över älven.

Folkparkernas uppbyggnad skiljer sig åt. Flera av dem består av en scen eller dansbana, servering och möjligtvis en entrébyggnad, till de folkparkerna tillhör Färilaparken, Åslidens dansloge och Köpmanberget. De är alla del av större

---

[53] Nordanstig kommun. 2025. *Träff om Bergsjöparkens framtid.*
[54] Ibid.
[55] Nordanstig kommun. 2025. *Therese ny arrendator av Bergsjöpärla.*

områden, Färilaparken med stuguthyrning och flera idrottsanläggningar, Åsliden ligger bredvid en fotbollsplan och Köpmansberget är också känd som en utsiktsplats med sångartempel.

Parkerna med flest klassiska folkparksbyggnader bevarade är de i Ljusdal, Alfta och Bollnäs samt Bergsjö. Dessa har scen, en eller två dansbanor, serveringslokal och entrébyggnad. Dessa folkparker är mer fokuserade folkparksområden än tidigare nämnda men är fortfarande belägna i nära anslutning till andra verksamheter. Ljusdals folkpark ligger till exempel mellan en fotbollsplan och en hembygdsgård, Bergsjö bredvid en hembygdsgård och Forsparken i Alfta utgör en del av ett område med camping och olika idrotts- och nöjesanläggningar men fortfarande med ett tydligt folkparksområde. Ljusdal och Alfta och sannolikt Bollnäs har dessutom bevarade tombola- och ståndlängor kvar inom sina områden.

I jämförelse med andra folkparksområden i Gävleborgs län har Forsparken i Alfta således en rad typiska karaktärsdrag. Den delar en likande historia med många andra folkparker, då den grundades av en förening som sålde den till kommunen när driften blev för kostsam, men i Alfta har den även genomgått relativt få förändringar, vilket måste betraktas som mycket ovanligt. Till det som sannolikt också är relativt ovanligt i Gävleborgs län hör även att många av byggnaderna i Forsparken är välbevarade till sina interiörer.

Kulthistorisk värdering

Forsparksområdet i Alfta har en över 100 år lång historia och har varit en viktig samlingsplats för idrott och nöje. Folkparksområdet har flera gånger utpekats som kulturhistoriskt värdefullt, till exempel 1989 då folkparken fick ingå i ett bevarandeområde i Kulturhistoriskt bevarandeprogram för Alfta tätort, 1993 fick det q-bestämmelse i detaljplanen och 2000 pekade länsstyrelsen Gävleborg ut den som en särskilt värdefull miljö i en selektiv byggnadsinventering som fokuserade på 1900-talsbyggnader i Gävleborg. Samma bedömning görs i denna rapport, folkparken Forsparken i Alfta har ett mycket högt kulturhistoriskt värde och bör bevaras och vårdas varsamt. Nedan följer en genomgång av folkparkens kulturhistoriska värden.

Värde i jämförelse med andra folkparker i Gävleborgs län

I Gävleborgs län har det funnits många folkparker sedan början av 1900-talet. Forsparken i Alfta har i jämförelse med de andra folkparkerna både typiska och särpräglade karaktärsdrag. Dess närhet till vatten är typisk för folkparker i Gävleborgs län. Att hela Forsparksområdet har utvecklats ur en idrottsförening och att folkparken har en nära historisk och fysisk koppling till idrottsverksamhet är inte ovanligt. Det är inte heller ovanligt att kommunen övertog området när det inte längre var ekonomiskt hållbart för föreningen att driva verksamheten.

Det folkparken i Forsparken i Alfta endast delar med ett fåtal andra folkparker i Gävleborg län, är dess många välbevarade klassiska folkparksbyggnader. Det är unikt i länet att ha två stora dansbanor med inbyggda scener, en äldre större utomhusscen, serveringbyggnad, entrébyggnad samt flera mindre ståndlängor bevarade. Blandningen av dess typiska historia och utveckling tillsammans med dess stora utbud av bevarade byggnader ger folkparken i Forsparken i Alfta ett mycket högt kulturhistoriskt värde.

Helhet

Forsparken har ända sedan den anlades haft stor betydelse för Alfta tätort. Genom sitt geografiska läge ligger den mitt i ett naturligt stråk som löper genom parken, vilket medfört att parkanläggningen fått en påtaglig betydelse för samhället som en plats att vistas i och röra sig igenom.

Flera av byggnaderna i folkparken är koncentrerade kring torget i mitten av parken, vilket är viktigt för helhetsintrycket. Som besökare går det snabbt att få ett överskådligt intryck av folkparken och det är enkelt att orientera sig. Denna placering av byggnader samt mängden av bevarade byggnader är mycket ovanligt i Gävleborgs län och är viktig att fortsätta bevara.

Björkallén längs gången innanför norra entrén är av betydelse för folkparkens karaktär, försvunna björkar bör därför återplanteras.

De gröna lyktstolparna med de klassiska vita klotskärmslamporna bidrar till folkparkens känsla och historiska karaktär och är viktiga att bevara. Det bör ses över vilka glödlampor som används i dem för att ge ett mer autentiskt 1940–1950-talsintryck.

Folkparkens placering nära vatten är typisk för folkparker i Gävleborgs län, till exempel Ljusdals folkpark, folkparken på Långnäsudden i Bollnäs, Färilaparken i Färila med flera är placerade nära vatten av olika slag.

Folkparkens placering nära idrottsanläggningar som fotbollsplanen, belyser deras gemensamma historia

Byggnaderna i Forsparken har flera olika färgsättningar, men de dominerande kulörerna är grönt och rött med vita detaljer, samt gult på utomhusscenen. Den allmänna rekommendationen är att låta byggnaderna få behålla sina nuvarande färgsättningar.

Byggnader

Nedan följer en lista över folkparksområdet i Forsparkens byggnader med punkter om byggnadernas karaktärsdrag och detaljer som bör bevaras eller underhållas extra varsamt. Notera att listan främst fokuserar på utvändiga detaljer även om invändiga detaljer förekommer i undantagsfall. De invändiga miljöerna bör underhållas och bevaras lika varsamt som de utvändiga.

Byggnader med högt kulturhistoriskt värde: Norra entrén, utomhusscenen, norra dansbanan, södra dansbanan, cafébyggnaden, tombolabyggnaden, kålsoppelängan och skjutbanan.

Byggnader som saknar kulturhistoriskt värde: toalettbyggnaden och lilla scenen/baren. Notera dock att det ändå har betydelse för upplevelsen av folkparken hur dessa byggnader är utformade och färgsatta.

Norra entrén som omarbetades 1941 och byggdes om 1993 har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Forsparken-skylten över entrén
- Byggnadens volym och form samt färgsättning
- Pulpettakets fallvinkel
- Biljettluckorna

Utomhusscenen från 1940-talet har ett högt kulturhistoriskt värde, tillbyggnaden från 2008 förändrade dess uttryck och volym men påverkade inte dess höga värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Scenbyggnadens färgsättning
- Scenbyggnadens volym och form
- Fasspontpanel runt scenöppningen
- Locklistpanel runt scenbyggnadens övriga fasader
- Lampskärmarna ovanför scenöppningen
- Den vita profilerade listen över scenöppningen som tidigare utgjorde takfoten, och nu markerar gränsen mellan original och tillägg
- Pulpettakens fallvinklar

Norra dansbanan från 1921 och som byggdes in kring 1969 har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Dansbanan och scenens yttre volym och form
- Tälttakets volym och form
- Ventilationsöppningen med listverk mellan väggar och tak
- Mittpelaren och innertakets utformning
- Innergolvets golvplankor som ligger i ett cirkulärt mönster kring rummets mittpelare
- De vita klotskärmslamporna vid knutarna över och bredvid huvudingången

Södra dansbanan från 1956 har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Dansbanans och scenens yttre volym och form
- Tälttaket över dansbanan och scenens volym och form
- Mittpelaren och innertakets utformning och färg
- Utbyggnaden över vattnet.

Cafébyggnaden har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Cafébyggandens volym och form
- Det valmade taket
- De spröjsade fönstren
- Utomhusverandan samt krysstaket som löper runt den
- Dörrarna i norr, väster och söder
- Den moderare utbyggnaden av verandan mot söder har ej ett högt kulturvärde och omfattas ej av ovanstående råd.

Tombolabyggnaden som byggdes ihop till en länga i slutet av 1940-talet har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Tombolanlängans volym och form
- Pulpettakets fallvinkel
- Tombolans färgsättning
- Luckornas placeringar och utformning
- De vita klotskärmarslamporna över varje lucka
- Den stående locklistpanelen på fasaden

Kålsoppelängan som uppfördes i början av 1940-talet har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Kålsoppelängans volym och form
- Pulpettakets fallvinkel
- Luckornas placeringar och utformning
- Skyltarnas färgsättning och utformning
- De vita klotskärmarslamporna
- Vid upprustning av kålsoppelängan rekommenderas en färgundersökning.

Skjutbanan som uppfördes i början av 1940-talet och fortfarande har sin invändiga funktion av skjutbana kvar har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnadens karaktärsdrag som bör bevaras eller underhållas extra varsamt är:

- Skjutbanans volym och form
- Sadeltakets fallvinkel
- Skylten där det står skjutbana
- De vita klotskärmarslamporna
- Den stående panelen på fasaden
- Luckorna och den tillhörande disken
- Den invändiga utrustningen med bord och vevmekanism för att fungera som en skjutbana.

Kopplingen mellan gällande detaljplan och Forsparkens kulturhistoriska värde

Den gällande detaljplanen för Forsparken antogs av kommunen 1993. I planbeskrivningen omtalas att folkparksdelen av planområdet ingår i ett av de bevarandeområden som Länsmuseet Gävleborg pekade ut i Kulturhistoriskt bevarandeprogram för Alfta tätort från 1989. Forsparken pekades inte ut som en kulturhistoriskt särskild värdefull fastighet i detta program, men att områdesgränsen drogs som den gjordes tyder ändå på att det uppenbarligen fanns en medveten tanke att ta med denna anläggning inom bevarandeområdet.

I kommunens planbeskrivning anges att syftet med detaljplanen var att planen skulle *medge befintlig verksamhet*. Planbeskrivningen innehåller emellertid ett relativt långt stycke angående kulturhistoriskt värde och hela folkparken skyddades genom beteckningen *q*, då den bedömdes utgöra en värdefull miljö. Planbestämmelsen lyder: *Ändring av en byggnad får inte förvanska dess karaktär eller anpassning till omgivningen. Ny bebyggelse skall utformas med särskild hänsyn tagen till omgivningens egenart.*

Det har nu (2026) gått 37 år sedan länsmuseets bevarandeprogram för Alfta tätort färdigställdes och 33 år sedan detaljplanen antogs. Synen på enskilda byggnader har till viss del förändrats sedan denna tid inom kulturmiljövården, från att främst lyfta fram enskilda monument till att idag i högre grad betrakta byggnader som en del i sitt sammanhang och den miljö som de ingår i. Idag bedöms exempelvis en folkparksanläggning sannolikt ha ett betydligt högre kulturhistoriskt värde än på 1980-talet, då dels denna bebyggelsekategori i högre grad har uppmärksammats under senare decennier och dels för att så många av länets folkparker har försvunnit eller omvandlats till andra typer av anläggningar sedan den tiden.

Länsmuseet anser att det var förutseende av Ovanåkers kommun att redan i början av 1990-talet välja att skydda Forsparken genom en detaljplan. Genom de krav som ställs i denna har uppförande av nya toaletter, flytt av entrébyggnaden samt tillbyggnaden av scenbyggnaden anpassats till miljön, vilket kanske inte hade varit fallet om en detaljplan hade saknats. Länsmuseet bedömer således att den gällande detaljplanen fortfarande fyller sitt syfte. Avsikten är att denna utredning ska kunna utgöra ett kunskapsunderlag, om såväl anläggningen som helhet som enskilda byggnader, som kan komma till användning inför framtida om- och tillbyggnader samt vård- och underhållsarbeten. Utredningen är även tänkt att underlätta kommunens bygglovhantering i ärenden som rör Forsparken då den preciserar anläggningens kulturhistoriska värden och vilka delar som är särskilt känsliga för förändringar.

Källor

Tryckta källor

Andersson, G. 1991. Folkets Park: en hundraårig historia. (Gidlund i samarbete med Folkparkerna i Sverige).

Bengtsson, S, Willis, G. 2005. *Hela svenska folkets park – en K-märkt turné.* (Bokförlaget Forum).

Eriksson, E. Idrotten i Alfta. Alfta kommun (red). 1973. Alfta förr och nu IV. (Nyströms tryckeri AB).

Karlsson, Jan. 1989. *Alfta. Från bondby till industriort. Kulturvårdsprogram för Ovanåkers kommun, Edsbyn*. Gävle.

Otryckta källor

Bollnäs kommun. Folkets Park. (2026). https://bollnas.se/turism/upplev-bollnas/se--gora/kultur--sevardheter/folkets-park (hämtad 2026-08-13)

Destination Hälsingland. *Parkhyddan restaurang.* (u.å.). https://visit.destinationhalsingland.se/sv/se-gora/1976432/parkhyddan-restaurang/detaljer (hämtad 2026-08-13)

Fransson, M. *100-åring i Färila*. Färila IF. (2022). https://www.farilaif.se/nyheter/?ID=536632&NID=1265931 (hämtad 2026-08-13)

Furuvik. *Furuvik - över hundra år av historia.* (u.å.). https://www.furuvik.se/om-furuvik (hämtad 2026-08-13)

Gnarps Hembygds- och Fornminnesförening. *Sörfjärden - 6. Festplatsen och campingen*. (2024). https://www.hembygd.se/gnarp/sida-154139 (hämtad 2026-08-13)

Gävle kommun. *Strömdalens värdshus historia.* (2026). https://www.gavle.se/kultur-och-fritid/kulturupplevelser/kulturarv-och-museum/historiska-platser-att-besoka-i-gavle/stromdalens-vardshus-historia/ (hämtad 2026-08-13)

Göllas, M. PM angående utbyggnad av scen vid scenhuset i Forsparken, Alfta. MiGo: byggnadsvård (2008).

Järvsö BK. *Dans på Åsliden 2026*. (2026). https://www.svenskalag.se/jarvsobk/nyheter/2486170/dans-pa-asliden-2026 (hämtad 2026-08-13)

Nordanstig kommun. *Therese ny arrendator av Bergsjöpärla.* (2025). https://nordanstig.se/ovrigt/arkiv/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv-2025/2025/2025-05-28-therese-ny-arrendator-av-bergsjoparla.html (hämtad 2026-08-13)

Nordanstig kommun. *Träff om Bergsjöparkens framtid.* (2025). https://nordanstig.se/ovrigt/arkiv/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv-2025/2025/2025-02-04-traff-om-bergsjoparkens-framtid.html (hämtad 2026-08-13)

Ovanåker kommun. A40-Genomförandebeskrivning. (1993).

Ovanåker kommun. *A40-Planbeskriving.* (1993) s. 5

Ovanåker kommun. *Nya fotbollsplaner i Alfta.* (2024) https://www.ovanaker.se/nyhetsarkiv/nyheter/nyafotbollsplanerialfta.13838.html (hämtad 2026-08-13)

Ox2. *Färila IF: över 100 år av idrott och gemenskap.* (u.å). https://www.ox2.com/sv/sverige/projekt/hogkolen/farila-if-over-100-ar-av-idrott-och-gemenskap/ (hämtad 2026-08-13)

Ljusdals BK. *Cuo´s Veranda – öppet för säsongen.* (2026). https://ljusdalbandy.se/2026/06/15/cuos-veranda-oppet-for-sasongen/ (hämtad 2026-08-13)

Ljusdals folkpark. *Varmt välkomna till Ljusdals Folkpark 15 maj – 15 september.* (u.å.). https://www.ljusdalsfolkpark.se/ (hämtad 2026-08-13)

Sveriges radio, P4 Gävleborg. *Förfallen folkpark fräschas upp.* (1/7 2012). https://www.sverigesradio.se/artikel/5172742. (hämtad 2026-08-13)

Tripadvisor. *Köpmanberget.* (2026). https://www.tripadvisor.se/Attraction_Review-g189826-d11435919-Reviews-Kopmanberget-Hudiksvall_Gavleborg_County_Midnight_Sun_Coast.html (2026-08-13)

Tidningsartiklar

Bengtsson, L. Här rivs klassiska estraden. *Gefle dagblad.* (17/8 2024). https://www.gd.se/naringsliv/har-rivs-klassiska-estraden/ (hämtad 2026-08-13)

Gefle Dagblad. Folkparken**.** (1/6-2008). https://www.gd.se/2008-06-02/folkparken/ (hämtad 2026-08-20)

Gullbrand, J. Forsparken i Alfta redo – men inte spelbar: ”Grön och fin”. *Ljusnan.* (2/7 2025) https://www.ljusnan.se/sport/forsparken-i-alfta-redo-men-inte-spelbar-gron-och-fin/ (hämtad 2026-08-13)

Gullbrand, J. Nypremiär för Terrassen lockade gästerna. *Ljusnan,* (28/5 2026). https://www.ljusnan.se/bollnas/nypremiar-for-terrassen-lockade-gasterna/ (hämtad 2026-08-13)

Sundström, J. Världsartisternas glömda scen i Gävle. *Arbetarbladet.* (20/9-2026) https://www.arbetarbladet.se/gavle/varldsartisternas-glomda-scen-i-gavle/ (hämtad 2026-08-20)

Bilder

Äldre foton hämtade från Digitalt museum och DiBis.

Forsparken i Alfta, kronologi

Årtal	Händelse	Källa
1900-11-10	Alfta Alfta Gymnastikförening. bildades 10 november 1900 av den från Ockelbo inflyttade gymnastikdirektören Jan Carl Brummer. Vid en sammankomst på dåvarande Gästgivargården lyckades han samla 7 herrar vilket resulterade i bildandet av föreningen. Senare utvecklades namnet.	Alfta kulturstig, infolapp om Forsparken/Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift (1975)
1914-06-01	Dansbanan invigdes. Stor folktillströmning till dansbanan på helgerna bidrog till GIF mer ordnade ekonomi.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1914-10-20	Köpebrev för marken i nuvarande Forsparksområdet.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1911-	En enklare dansbana finns. Den står på samma plats som södra danspaviljongen från 1956.	Ovanåker kommun, Planbeskrivning 1993
1914-	Idrottsplatsen Forsparken inköptes av föreningen. Uppförandet av dansbanan som skulle finansiera verksamheten vidtog även samma år och den kunde invigas redan den 1 juni. Den varje år återkommande höstfesten, en föregångare till dagens Stormässam var bästa kassapjäsen, som alltid gav ett ansenligt och efterlängtat tillskott i kassan.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)/Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1914-	Danserna började.	Gun-Marie Swessar lapp
1914-	Första spadtaget till Forsparken togs. Man byggde en dansbana för att finansiera idrottsverksamheten.	Alfta kulturstig, infolapp om Forsparken
1914-04-27	Fotbollsplanen iordningställdes.	Gun-Marie Swessar lapp
1914-06-01-	Dansbanan invigdes.	Gun-Marie Swessar lapp
1914-08-	Paviljongen invigdes i början av augusti men började inte användas förrän 30/8 pga. krigsutbrottet.	Gun-Marie Swessar lapp
1914-10-20	Idrottsföreningen fick köpebrev på den nuvarande idrottsplatsen.	Gun-Marie Swessar lapp
1915-	Föreningen sökte anslag för idrottsplats av Sveriges Centralförening för idrottens främjande, men fick avslag.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1915-	Läderkulssportens utövare kunde nu ta Forsparkens gräsmatta i besittning.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1916-	Föreningen sökte anslag för idrottsplats av Sveriges Centralförening för idrottens främjande, men fick avslag.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)

Forsparken i Alfta, kronologi

1921-	1921 utvidgades fotbollsplanen till 100 x 50 meter, vilka mått då krävdes för att få arrangera "viktigare matcher".	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift (1975)/Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1921-	Dansbanan byggdes om/Den äldsta byggnaden, norra danspaviljongen, byggdes 1921.	Gun-Marie Swessar lapp/ Ovanåker kommun, Planbeskrivning 1993
1927-?	Föreningen sökte anslag för idrottsplats av Sveriges Centralförening för idrottens främjande, men fick avslag.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1930-talet	En stenmur anlades efter älvstranden.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1931-	Fotbollsplanen utökade till reglementsenlig storlek.	Gun-Marie Swessar lapp
1933-	Föreningen sökte anslag för idrottsplats av Sveriges Centralförening för idrottens främjande och blev beviljade medel.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1935-	Tidsenlig idrottsplats med kast-,hopp-, och löparbanor invigdes.	Alfta kulturstig info lapp om Forsparken
1935-	Idrottsplatsen invigdes i samband med föreningens 35-årsjubileum av Riksidrottsförbundets representant kapten Gunnar Grubb den 30 juni 1935. Det gällde att hänga med i utvecklingen, men AGIF klarade sig dock hyggligt i konkurrensen. En ny stor dansbana uppfördes i samband med idrottsplatsens färdigställande.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)/Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1936-	Stormässan och Karnevalståget började anordnas.	Gun-Marie Swessar lapp
1939-	Tennisbanan vid fotbollsplanens västra sida anlades.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1940-	Detta år fick idrottsutövarna tillgång till nya större och bekvämare omklädnadsrum med bastu.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1940-	Omklädningsrummen söder om fotbollsplanen uppfördes.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1940-1960-	Driften av idrottsverksamheten, och förbättringarna som gjordes på idrottsanläggningen, vilka kunde utföras ända in på 1960-talet, finansierades i stort sett genom det goda kassatillskott Stormässan årligen brukade utgöra.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1940-talet	Inträde var 60 öre+skatt	Gun-Marie Swessar lapp
1941-	Skjutbanan, Entrén och kålsoppeserveringen byggdes.	Gun-Marie Swessar lapp

Forsparken i Alfta, kronologi

1941-	Entrén till parken stod i tur att få en mer tilltalande fasad/entrén snyggades upp.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)/Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1942-	Utomhusscenen byggdes.	Gun-Marie Swessar lapp
1944-	Friluftsscenen uppfördes.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1947-	När ishockeyn togs upp på programmet förhyrdes ett område vid järnvägsstationen för bedrivande av denna gren.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1949-50	Tombolan var i flakar tidigare, men byggdes detta år på sin nuvarande plats.	Gun-Marie Swessar lapp
1950-talet	Besöksantalet uppgick till 35 000 under ett år på 1950-talet.	Alfta kulturstig infolapp om Forsparken
1954-195…	Nedre dansbanan och läktaren byggdes.	Gun-Marie Swessar lapp
1956-	Läktaren vid fotbollsplanen byggdes till.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1956-	Den södra dansbana uppförs på samma ställe som dansbanan från 1911.	Ovanåker kommun, Planbeskrivning 1993
1960-	Genom Alfta kommuns försorg iordningställdes ett område vid Forsparken så att även den sporten kunde flytta "hem" till Alftaidrottens högborg.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1960-	Alfta kommun inköpte markområdet som gränsade till Forsparken för att en permanent ishockeyhall skulle kunna byggas.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1965-	Den nu befintliga omklädningspaviljongen med klubblokal uppfördes 1965.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1965-01-	En klubblokal och nya omklädningsrum började uppföras,	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1965-11-	Nya paviljongsbyggnaden färdig att tas i bruk.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1968-1968-07-05	Ruper Davies, alias kommissarie Maigret, hade Sverigepremiär på sin folkparks turné i Forsparken.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1969-01-19-	Ritningar upprättas för inbyggnad av dansbana.	Ovanåker kommun arkiv
1970-talet	Semsterbalen började anordnas.	Gun-Marie Swessar lapp

Forsparken i Alfta, kronologi

1971-	Frågan om Alfta GIF ska överlåta Forsparken till kommunen aktualiseras under våren. Fullmäktige beslutade att överta Forsparkens idrotts- och festplatsområde av AGIF från den 1 april 1972. Köpeskillingen inklusive inventarierna var 100 000 kr.	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1972-	Forsparken övergick i kommunens ägo	Alfta kulturstig info lapp om Forsparken
1972-	Enligt kontrakt och avtal av den 30 november 1971 övergick hela Forsparksområdet med idrottsplats, nöjesanläggning och inventarier den 1 april 1972 i Alfta kommuns ägo.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)
1972-	Kommunen tar över Forsparken	Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1973-12-20-	Utförliga ritningar över en ny byggnad, minigolfbanor och en nya scen.	Ovanåker kommun arkiv, Beskow & Nilsen arkitektkontor
1973-1973-02-10	På gamla ishockeybanans plats vid Forsparken stod nu distriktets första ishall klar att tas i bruk. AGIF blev därmed första hälsingeklubb som kunde utöva denna sport i inomhusmiljö.	Kiltorp och Eriksson, Jubileumsskrift 1900-1975 (1975)/Alfta kommun (1973) Alfta förr och nu IV
1985-09-	Översvämning. Vattenytan låg på +102,5 m.	
1993-03-22-	Bygglov beviljat för flytt av entrén.	Ovanåker kommun arkiv
1994-09-06-	Gun-Marie Swessar, ordförande i Miljö och Byggnämnden, lämnar in begäran om att länsstyrelsen ska undersöka förutsättningarna för att Byggnadsminnesförklaring av folkparken Forsparken i Alfta	Ovanåker kommun arkiv,
1994-09-13-	Planritningar över toalettbyggnaden	Ovanåker kommun arkiv, Bygg-rit Leif blad
1994-09-19-	Bygglov beviljat för byggandet av ny toalettbyggnad	Ovanåker kommun arkiv
1995-?	Efter inhämtade yttranden från berörda föreningar beslutar kommunen att inte gå vidare med förslaget att byggnadsminnesförklara Forsparken.	Ovanåker kommun arkiv
2008-04-07-	Ett PM upprättas angående utbyggnad av scenen vid scenhuset i Forsparken och en ansökan om bygglov och bygganmälan lämnas in till kommunen.	Ovanåker kommun arkiv, dnr: 2008202, MiGo: byggnadsvård

Tabellen sammanställd av byggnadsantikvarie Carolina Heiter, Länsmuseet Gävleborg.

Folkparker och festplatser i Gävleborgs län

Kommun	Socken	Namn	Anlagd	Ägare	Kommentarer
Bollnäs	Bollnäs	Långnäsparken	1920-talet	Kommunen	
Gävle	Gävle	Furuvik	1900	Parks and Resorts	
Gävle	Gävle	Estraden/ Folkparken		K-fastigheter	Revs 2024 för att ge plats åt bostäder
Gävle	Gävle	Strömdalen	1905	Folkets hus	Nedlagd 1957, låg där f.d. Silvanum ligger
Gävle	Hamrånge	Kulturhuset/ Folkparken Fyren		ABF	
Gävle	Hedesunda	Ön		Hedesunda IF?	
Hofors	Hofors	Folkets hus och park		Hofors Folkets husförening	
Hudiksvall	Delsbo	Dellenbaden	1920-talet	Andelsföreningen Sommarhemmet Dellenbaden	Festplats
Hudiksvall	Hudiksvalls stad	Köpmanberget	1900-talets början	Köpmanbergets fastigheter AB	
Ljusdal	Ljusdal	Ljusdals folkpark	1907	Kommunen	
Ljusdal	Färila	Färilaparken	1922	Färila IF	Kombinerad med fotbollsplan och camping
Ljusdal	Järvsö	Åsliden		Järvsö BK	Festplats och fotbollsplan
Nordanstig	Bergsjö	Bergsjöparken		Kommunen	Parken kallas Hundskinnet
Nordanstig	Gnarp	Gnarpsbaden		Privatägd	F.d. festplats. Ombyggd till sommarstugeområde
Nordanstig	Hassela	Folkparken Stjärnan		Hassela Radcats	Delvis riven?
Ockelbo	Ockelbo	Lingboparken		Lingbo IF	
Ockelbo	Ockelbo	Åmotsparken		Åmots föreningsråd	OBS: Åmotsparken finns även i Värmland
Ockelbo	Ockelbo	Ockelbo folkpark		Ockelbo Folkets park och festplatsförening	Nedlagd. Kallades "Plan"
Ovanåker	Alfta	Forsparken		Kommunen	
Sandviken	Årsunda	Årsunda folkets park			Nedlagd. Filmen Black Jack (1990) inspelad här

Sandviken	Sandviken	Åshammars folkets park	Kommunen	Drivs av PRO
Sandviken	Sandviken	Folkets park		Revs i slutet av 1970-talet
Söderhamn	Söderala	Bergviksparken	IFK Bergvik	
Söderhamn	Söderala	Ljusne Folkets park	Lokalföreningen Folkets hus u.p.a.	

Listan sammanställd av byggnadsantikvarie Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg, 2026.

Länsmuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle. lansmuseetgavleborg.se